

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Rapport

R15:1991

"Växhuset"

**Ett bostadsexperiment i Stenhagen,
Uppsala**

Ingrid Seeger

Byggforskningsrådet

R15:1991

"VÄXHUSET"

Ett bostadsexperiment i Stenhagen, Uppsala

Ingrid Seeger

Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 870203-6
från Statens råd för byggnadsforskning till Wikforss
Visualisering AB, Uppsala.

REFERAT

"Växhuset" är ett bostadsprojekt som tillkommit i samarbete mellan Bostadsstyrelsen, JM Byggnads- och fastighets AB, med FFNS som projektörer samt Uppsala kommun. Projektet omfattar 29 kedjehus i den nya stadsdelen Stenhagen i Uppsalas västra utkant. Husen som projekterades 1987 och byggdes under 1988 är upplåtna med bostadsrätt och har förmedlats av Bostadsförmedlingen. Sista inflyttning skedde i månadsskiftet februari-mars 1989.

Målsättningen med projektet var att erbjuda:

1. En god bostad, överkomlig för unga nyetablerade hushåll och som dessa hushåll kan växa i.
2. En möjlighet att välja mellan två olika bostadsutformningar; en "traditionell" med avskild entré, kök och vardagsrum och en lösning där man har ett öppet samband mellan dessa delar av lägenheten.

Rapporten redovisar hur hushållen valde planlösning och deras synpunkter när de bott i bostäderna ett drygt halvår. Hushållens användning av bostäderna presenteras med fotografier och möblerade planer.

Samtliga hushåll valde att låta inreda övervåningen redan från början. Arton hushåll valde den "traditionella" planlösningen med dörrar mellan hall, kök och badrum. Fem hushåll valde att ha dörr till köket, men öppet samband mellan hall och vardagsrum. Övriga sex hushåll valde den öppna planen utan dörrar mellan hall, kök och vardagsrum. Hushållen var nöjda med sina val av planlösning.

I Byggforskningsrådets rapportserie redovisar forskaren sitt anslagsprojekt. Publiceringen innebär inte att rådet tagit ställning till åsikter, slutsatser och resultat.

Denna skrift är tryckt på miljövänligt, oblekt papper.

R15:1991

ISBN 91-540-5306-4

Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

gotab 93214, Stockholm 1991

Innehållsförteckning

	sid
Inledning.	5
1. UNDERSÖKNINGEN. DESS BAKGRUND, IDÉER OCH UPPLÄGGNING	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Idéer och hypoteser bakom "Växhus"- projektet" .	8
1.3 Information till och urval av hushåll	9
1.4 Metod för utvärdering av projektet Bortfall	10
2 RESULTAT AV UNDERSÖKNINGEN, ETAPP 2.	12
2.1 Hushållen	12
2.1.1 Hushållssammansättning och åldersför- delning	12
2.1.2 De boendes yrken	13
2.1.3 Hushållens inkomster	13
2.1.4 Hur fick hushållet först information om "Växhuset"?	14
2.1.5 Bostad före flytten till "Växhuset"	14
2.2 Hur hushållen valde	17
2.2.1 Val av planlösning	17
2.2.2 Alternativet att ej inreda över våningen	21
3 RESULTAT AV UNDERSÖKNINGEN, ETAPP 3.	23
3.1 Bostadskvarteret	23
3.2 De boendes synpunkter	25
3.2.1 Det bästa med bostaden	25
3.2.2 Vad man saknar eller är besviken över	25
3.2.3 Vad man tycker om bostadsformen	26
3.3 Hur bostäderna används	27
3.4 Möblerade planer	43
4 SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER	53

REFERENSER

BILAGOR

1. Bofaktabroschyr
2. De boendes kommentarer till sina val vid
 etapp två
3. Brev till de boende inför etapp 3

INLEDNING

I november 1986 ombads Wikforss Visualisering AB av Bostadsstyrelsen genom Eva Björklund att följa ett bostadsexperiment som Bostadsstyrelsen avsåg genomföra tillsammans med JM och Uppsala kommun.

Bostäderna skulle vara normenliga, men ha den speciella egenskapen att de skulle kunna växa med familjen när denna blev större. Bostadsstyrelsen ville också i projektet utnyttja möjligheten att studera hur hushållen väljer mellan öppen och traditionell planlösning när sådan valmöjlighet ges. Avsikten var också att erbjuda en god bostad till en låg kostnad och målgruppen skulle vara små, unga hushåll.

Uppdraget att följa experimentet med "Växhusen" kan ses som en fortsättning på arbetet med att dokumentera boendesynpunkter på och erfarenheter av olika typer av nybyggda bostäder som Wikforss Visualisering sedan några år sysslat med. Detta tidigare arbete finns redovisat i tre rapporter från Byggforskningsrådet: "Normfritt byggande. Boendeerfarenheter av 'Fribygget' i Uppsala" av Örjan Wikforss och Ingrid Seeger, R33:1986. "Normfritt byggande. Boendepreferenser före inflyttning i Sävja, Uppsala" av Örjan Wikforss och Sven-Georg Zeitler, R32:1986. "Normfritt byggande. Boendeerfarenheter av Sävja, Uppsala" av Örjan Wikforss och Ingrid Seeger, R57:1988.

Föreliggande rapport redovisar hur hushållen valde planlösning i "Växhusen" och deras erfarenheter efter det att de bott i husen ett drygt halvår.

Uppdraget har genomförts genom anslag nr 870203-6 från Statens råd för byggnadsforskning. Projektledare har arkitekt SAR, professor Örjan Wikforss varit. Handläggare och författare av rapporten är arkitekt SAR, fil kand Ingrid Seeger.

Vi vill framföra ett varmt tack till alla som medverkat till att undersökningen kunnat göras och framför allt till hushållen som har ställt upp och svarat på våra frågor och som upplåtit sina hem för våra studier.

2. UNDERSÖKNINGEN - DESS BAKGRUND, IDÉER OCH UPPLÄGGNING

1.1 Bakgrund

Under 70-talet fördes en debatt om höga boendekostnader och om orsakerna till dessa. Under 80-talets första hälft genomfördes flera olika försök att genom normavsteg sänka kostnaderna för de boende.

Ett av de mera omtalade försöken är JM's Fribygge i Uppsala, ritat av FFNS i Stockholm. I Fribygget finns 170 lägenheter med små ytor, vissa mycket små rum (ca 5 m²), minskat antal garderober m fl avsteg från Svensk byggnorm. De boendes erfarenheter av dessa lägenheter, som är upplåtna med bostadsrätt, finns redovisade i en rapport från Byggforskningsrådet, R33:1986, Normfritt byggande. Boendeeffarenheter från "Fribygget" i Uppsala. Ö Wikforss och I Seeger. Ett annat projekt med "normfria" bostäder är två kvarter i Sävjaområdet i södra Uppsala, förvaltade av Uppsalahem AB. De boendes erfarenheter av dessa bostäder insamlades under våren 1987 och redovisas i en rapport R57:1988, Normfritt byggande, Boendeeffarenheter av Sävja, Uppsala. Ö Wikforss och I Seeger. En förstudie till Sävjaundersökningen föreligger i rapportform: R32:1986 Normfritt byggande. Boendepreferenser före inflyttning i Sävja, Uppsala. Ö Wikforss och S-G Zeitler. Förstudien behandlar vilka grupper som sökte sig till Sävja och av vilka skäl de gjorde det.

Efter Fribygget har JM även byggt småhus efter liknande mönster, bl a i Östra Steninge. En bärande idé med dessa s k Frivillor är att de i en första etapp byggs med mycket liten lägenhetsyta med enbart bottenplanet inrett. Vid ökande utrymmesbehov kan bostaden utvidgas: övervåningen kan inredas och i ytterligare ett steg kan huset även byggas till - man skall kunna "växa" i huset.

Under 1986 påbörjade JM, tillsammans med Bostadsstyrelsen och Uppsala kommun och med FFNS som projektörer ett projekt med villor, eller snarare kedjehus, att 'växa i'. Projektet kallades till att börja med "Folkvillan" att växa i men fick senare namnet "Växhuset". Projektet består av totalt 29 hus, uppförda i Stenhagen i Uppsala. Sista inflyttning skedde i början på mars 1989. Bostäderna som upplåts med bostadsrätt har förmedlats av Bostadsförmedlingen. Bostädernas utformning kan studeras i bifogade kopia av Bofaktabroschyren och i de möblerade planerna i kapitel 11.

1.2 Idéer och hypoteser bakom "Växhus"-projektet

Målsättningen med projektet var att erbjuda:

1. En god bostad, överkomlig för unga ny-etablerade hushåll och som dessa hushåll kan växa i och dels
2. En möjlighet att välja mellan två olika bostadsutformningar; en 'traditionell' med avskild entré, kök och vardagsrum och en lösning där man har ett öppet samband mellan dessa delar av lägenheten.

På Bostadsstyrelsen var arkitekt Eva Björklund handläggande för projektet och hon skissade också hur de olika alternativen av bostaden och de olika utbyggnadsmöjligheterna skulle kunna utformas.

Tanken var att det unga hushållet flyttar in i 2 Rok alternativt 2½ Rok på 68 m² och bor så några år. När utrymmesbehovet och hushållets resurser ökar kan familjen utöka bostaden "uppåt". En trappa sätts in och vinden inreds med olika antal sovrum och ev allrum. Bostaden får då en yta på 120 m² och kan innehålla upp till 4½ Rok. Huset kan utökas ytterligare genom tillbyggnad av bottenvåningen.

Möjligheten till val mellan en öppen planlösning respektive en med avskild entré, kök och vardagsrum hänför sig till en av bostadsstyrelsen invändningar mot "fribygget" och "frivillan", nämligen att lägenhetslösningarna i dessa varit alltför öppna och att man måste passera vardagsrummet för att komma till kök och sovrum. Denna öppenhet uppfattas givetvis olika av olika hushåll och dessutom kan samma hushålls uppfattning ändras i samband med förändringar i livssituation. Enligt bostadsstyrelsens förmenande torde inte bostadsmarknaden kunna erbjuda det fria val mellan olika produkter som skulle möjliggöra för varje hushåll att välja den bostad som för tillfället passar bäst. Därför ökar inte valfriheten i nämnvärd utsträckning av några eller ens många annorlunda lägenheter. Däremot skulle den öka något om fler bostäder planerades för alternativ användning. I "Växhuset" skall därför dels möjlighet ges att välja planlösningstyp och dels möjlighet finnas att genom ombyggnad ändra till den andra typen av planlösning om och när man får nya krav.

Den övergripande frågan är naturligtvis om "Växhusen" kommer att utgöra goda bostäder - för den boendekategori som de är avsedda för.

Det är därför av stor vikt att målgruppen definieras.

I projektet "Växhuset" definierades målgruppen att bestå av unga småhushåll, 20-30 år, 2-3 personer innefattande eventuella småbarn, exempelvis ungt par utan barn eller med ett litet barn eller en ensamstående förälder med ett eller två små barn.

En utvärdering av huruvida bostaden är god kan inte göras förrän den varit i bruk en tid, minst ca 6 månader. För att utröna huruvida hushållen utnyttjar möjligheten att växa i huset måste man vänta ännu längre.

Målsättningen ger också upphov till frågor om hur hushållen väljer mellan de olika alternativen av planlösning och vilka motiv man har för sina val.

1.3 Information till och urval av hushåll

I juni 1987 informerades pressen av JM, Uppsala kommun och Bostadsstyrelsen tillsammans. Uppsala Nya Tidning och Uppsalademokraten informerade sedan allmänheten om VÄXHUS-projektet. Ett antal hushåll ringde därefter upp såväl JM som Bostadsförmedlingen och anmälde sitt intresse. JM upplyste de sökande att de måste vända sig till Bostadsförmedlingen. På Bostadsförmedlingen upprättades en intresselista. Kön med intresserade kom att bestå av ca 100 hushåll.

Erbjudande om att få köpa en bostadsrätt i Växhuskvarteret sändes i oktober 1987 ut till 29 hushåll. Bland dessa fanns då också ett fåtal hushåll som inte tidigare hade uppmärksammat projektet. Det var hushåll som stod i kö för lägenhet i Stenhagen, hade lång kötid och tillhörde målgruppen.

Några av hushållen tillhörde kategorin trångbodda och några i kategorin bostadslösa - boende i andra hand. I något fall hade hushållet förtur av medicinskt skäl. Detta innebar att hushåll med kortare kötid i några fall kom före hushåll med längre sådan och att man i några fall gick utanför målgruppens ålderskategori.

För två av de 29 hushåll som fick erbjudandet hade bostadsfrågan redan lösts tillfredställande på annat sätt varför erbjudandet gick vidare till två andra i intressekön. Det fanns vid genomförandet av utvärderingens etapp 2 (maj 1988) en 'återbudslista' på ca 50 hushåll som

ville få ersätta eventuella avhoppare från projektet.

Det första brevet sändes alltså till hushållen i oktober 1987. Först i april 1988 kunde Bofaktabroschyren som skulle ligga till grund för hushållens val av hus och planlösning sändas ut och två informationsmöten hölls de första dagarna i maj 1988.

Vid dessa möten informerades hushållen om att de förväntades ställa upp på två intervjuer, en sedan de valt hus och en sedan de bott i huset ett drygt halvår.

1.4 Metod för utvärdering av projektet. Bortfall.

Utgångspunkten för utvärderingen har varit att dokumentera hur de olika lägenhetstyperna används och värderas av de boende. Dokumentationen ges i form av möblerade planer och foton tillsammans med en redovisning av de boendes erfarenheter och synpunkter på lägenheterna.

Undersökningen genomfördes i två etapper med ett inledande skede som bestod av deltagande observationer i några planeringsmöten och möjlighet att lämna synpunkter på informationsmaterial till de blivande boende. I den första etappen av undersökningen studerades de boendes val av planlösning och motiv för valet. Valet dokumenterades vid en intervju med vart och ett av de 29 hushåll som blivit erbjudna och tackat ja till ett "Växhus". Samtidigt insamlades en del uppgifter om den bostad hushållen bodde i vid intervjutillfället. Etapp ett genomfördes under försommaren 1988.

I slutet av september 1989 tillskrevs samtliga 29 hushållen för att påminna om att de lovat ställa upp på ännu en intervju.

Efter 14 dagar fick de ett nytt brev som även innehöll en plan över bostaden i skala 1:50 och ett formulär med några frågor. Hushållen ombads att mäta längd och bredd på sängar, soffor, stora bord samt bokhyllor och rita in dessa på planen. Planen var försedd med ett rutraster med linjer markerande var 10 cm. De ombads också ta kontakt per telefon för att bestämma en tid för intervju.

Intervjuerna genomfördes under oktober och november 1989. De gick till så att den boende och intervjuaren samtalade en stund med de i förväg utsända frågorna som utgångspunkt. Möblerings-

ritningen kompletterades och intervjuaren tog ett antal fotografier av rummen.

Intervjuerna tog mellan 35 min och 1 timme och 20 min. I drygt hälften av fallen var hushållets båda vuxna medlemmar med i samtalet.

Samtliga 29 hushåll som vid etapp två bebodde husen var desamma som hade intervjuats i etapp ett. Alla hushåll utom två ställde upp på intervju vid etapp två. Det ena hushållet i bortfallet bestod av ett ungt par som hade separerat sedan de flyttat till huset och som nu höll på att flytta. Det andra bestod av 2 vuxna och två barn. De besvarade aldrig brevet och inte heller en påminnelse. Inte heller var de hemma när de vid två tillfällen söktes direkt i hemmet.

2. RESULTAT AV UNDERSÖKNINGEN, ETAPP ETT

2.1 Hushållen2.1.1 Hushållssammansättning och åldersfördelning.

Målgruppen för projektet bestämdes att vara unga småhushåll, 2 -3 personer, utan barn eller med ett eller två små barn. I tabell 1 och 2 nedan visas hur hushållen fördelar sig på hushållstyper och ålder. (Hushållen är desamma i etapp ett och två varför de endast beskrivs här.)

Tabell 1. Hushållsfördelning bland de 29 hushållen som blivit utvalda till "Växhus" -projektet.

Hushållstyp	Antal hushåll	
	etapp ett 1988	etapp två 1989
1 vuxen + 2 barn	1	-
2 vuxna	8	5
2 vuxna + 1 barn	10	7
2 vuxna + 2 barn	10	14
2 vuxna + 3 barn	-	
Totalt	29	27

Vid etapp ett bestod alltså drygt 30% av hushållen av 4 personer. Ett år senare bestod hälften av hushållen av 4 eller 5 personer.

Tabell 2. Åldersfördelning.

Födelseår	Ålder etapp ett 1988	Antal pers. etapp ett 1988	Antal pers etapp två 1989
1988-1989	0 - 1 år	3	11
1986-1987	1 - 2 år	21	20
1984-1985	3 - 4 år	5	4
1979-1983	5 - 9 år	2	2
1974-1978	10 - 14 år	1	1
1969-1973	15 - 19 år	-	-
1964-1968	20 - 24 år	20	18
1959-1963	25 - 29 år	19	20
1954-1958	30 - 34 år	16	14
1949-1953	35 - 39 år	1	1
1944-1948	40 - 44 år	1	1
Totalt		89 (29 hh)	92 (27 hh)

8 barn och en vuxen har tillkommit sedan etapp ett i de 27 hushållen.

2.1.2 De boendes yrken.

De boendes yrken och sysselsättning noterades i samband med etapp ett. Ev förändringar till etapp två har inte studerats. En sammanställning av de boendes yrken enligt SEI, Socioekonomisk indelning, Meddelanden i samordningsfrågor 1982:4, SCB ger följande resultat. För ett av hushållen finns ingen yrkesangivelse och ett hushåll består av endast en vuxen.

Tabell 3. De boendes yrken enligt SEI, Socioekonomisk indelning, Meddelanden i samordningsfrågor 1982:4, SCB

Arbetare	Ej facklärda	18 st	(45.4%)
	Facklärda	7 st	
Tjänstemän	Lägre	10 st	(47.2%)
	Mellan	10 st	
	Högre	6 st	
Hemarbetande		2 st	(3.6%)
Studerande		2 st	(3.6%)
Totalt		55 st	99.9%

2.1.3 Hushållens inkomster.

Uppgifter om hushållens inkomster har erhållits från bostadsförmedlingen som begär en sådan av de bostadssökande. De uppgifter som härvid har erhållits är från olika tidpunkter och därför inte helt aktuella för alla hushåll. Dessa uppgifter noterades enbart vid etapp ett.

Här lämnas en lista över hushållens uppgivna inkomster ordnade efter mannens inkomst. I två hushåll finns bara inkomstuppgift för mannen och ett hushåll består av en ensamstående mor med två barn.

Tabell 4. De boendes inkomster.

Mannens inkomst	Kvinnans inkomst
-	50 000
75 000	104 000
90 000	65 000
100 000	90 000
103 000	80 000
107 000	84 000
108 000	88 000
108 000	105 000
110 000	90 000
110 000	100 000
110 000	105 000
110 000	108 000
110 000	110 000
112 000	145 000
115 000	90 000
120 000	-
120 000	90 000
120 000	120 000
125 000	105 000
130 000	90 000
130 000	112 000
130 000	125 000
135 000	90 000
140 000	60 000
140 000	98 000
140 000	102 000
150 000	100 000
160 000	-
170 000	80 000

2.1.4 Hur fick hushållet först information om Växhuset?

Av de 29 hushållen hade 6 hushåll läst om det i tidningen och därefter vänt sig till bostadsförmedlingen och ställt sig i intressekön. Alla hushåll med något enstaka undantag stod redan i kö hos förmedlingen. Två hushåll blev informerade genom bekanta och tog därefter kontakt med bostadsförmedlingen. Två hushåll fick erbjudandet om Växhuset i oktober utan att tidigare ha känt till det överhuvudtaget. Övriga blev informerade om projektet vid besök hos bostadsförmedlingen när de kommit dit för att uppdatera sin köplats.

2.1.5 Bostad före flytten till "Växhuset".

Huvudparten av hushållen, 26 stycken, bodde i flerbostadshus. Ett hushåll bodde i villa som de hyrde i andra hand, ett hushåll hade ännu inte flyttat ihop och de båda parterna bodde i villa hos sina respektive föräldrar. Ett hushåll (2 vuxna + 2 barn) bodde tillsammans med kvinnans föräldrar i ett hyres-radhus om 4 rum och kök.

Tabell 5. Upplåtelseform

Upplåtelseform	Antal hushåll
Bostadsrätt	3 hushåll*
Hyresrätt	26 hushåll

Hyresrätterna fördelar sig:

Andrahandskontrakt	9 hushåll **
Tjänstebostad (Landstinget)	4 hushåll
Studentlgh	5 hushåll
Uppsalahem	4 hushåll
Privat värd	4 hushåll

* Andelen lägenheter med bostadsrätt i Uppsala kommun var 38.9% den 31 december 1987.

** Ett hushåll (2 personer) bodde inneboende hos en kompis.
Ett hushåll (2 vuxna + 2 barn) bodde inneboende hos kvinnans föräldrar.
Ett hushåll bodde ej tillsammans utan tills vidare hos respektive föräldrar.

Bostadens storlek uttryckt i antal rum fördelar sig som i tabellen nedan.

Tabell 6. Bostadens storlek, antal rum.
(före flytt till 'Växhuset')

Lghstorlek Antal hushåll

1 rum och kokvrå	1
1 rum och kök	1
2 rum och kokvrå	4
2 rum och kök	9
3 rum och kök	10
4 rum och kök	3 *
> 5 rum och kök	1 **

- * Ett hushåll hyrde villa i andrahand.
Ett hushåll bodde tillsammans med kvinnans föräldrar i hyresradhus.
Ett hushåll hyrde lägenhet i andrahand.
- ** De två parterna i hushållet bodde hos resp föräldrar i villa.

För lägenheterna på 2 rum och kokvrå och 2 rum och kök varierade bostadens area mellan 39 och 69 kvm. Lägenheten på 39 kvm bestod av en tidigare studentdublett med två lika stora rum och en kokvrå däremellan. Kokvrån är försedd med fönster. För tre lägenheter i denna grupp hade ingen uppgift om arean lämnats.

Lägenheterna om 3 rum och kök varierade mellan 57 och 90 kvm. Lägenheterna på 57 kvm var tre stycken varav två är studentlägenheter där köket är utfört som ett barkök i vardagsrummet. Den tredje lägenheten var en lägenhet i 'Fribygget' där ett av rummen är 5 kvm. För en lägenhet på 3 rum och kök fattades uppgift om arean.

De intervjuade hushållen tillfrågades om de kunde säga vad de tyckte var bra respektive dåligt med den lägenhet de bebodde. Svaren var ofta av allmän karaktär exempelvis: 'Ljus och luftig' eller 'välplanerad'. Fem av hushållen tyckte att det som var bra med lägenheten var 'läget i stan' eller 'området'.

I vissa fall hade man dock en mera detaljerad uppfattning om vad man tyckte om i lägenheten exempelvis

- o Mycket gott om förråd, både klädkammare och garderober. Rummen är lagom stora och går att möblera. (3 rok 75 kvm)
- o Den är perfekt. Det bästa att man har 'rundgång', dvs att köket nås från två håll, både från hallen och från sovrummet (som också nås från hallen). (2 rok 55 kvm)
- o Rummen ligger bra i förhållande till var andra och är ganska rymliga trots att lägenheten är liten. Hallen ligger på 'tvärens'. (2 rok 59.5 kvm)
- o Vardagsrummet i centrum. Det blir mer använt då. Förråd utanför i trapphuset. (2 rokvrå 53 kvm)
- o Hallen stor och bra. Barnen kan leka där. (2 rok 54 kvm)
- o Det tredje rummet (5 kvm. undersökarens anm) väldigt bra att ha. Det är det som gör att vi kunnat bo här sedan vi fått två barn. (3 rok 57 kvm)

- o Mycket bra planlösning för att vara så liten. Kokvrån är nästan som ett kök och går i ett med rummet. Det är flera fönster i bredd eftersom man ser kokvråns och rummets fönster och balkongdörren samtidigt och det är vackert. Balkongdörren är en dubbeldörr. (1 rokokvrå 37 kvm)

Av de intervjuade hushållen var 13 stycken trångbodda i den meningen att de bodde fler än 2 personer i varje rum, kök och vardagsrum oräknade, dvs 2 vuxna och ett eller två barn i två rum och kök eller två vuxna i ett rum och kök. I tre fall bodde två vuxna och två barn i tre rum och kök som hade så liten yta att de ändå borde betraktas som trångbodda trots att de inte var det enligt ovan nämnda definition. Även hushåll bestående av två personer boende i två rum och kök känner sig ofta trångbodda när de är på väg att bilda familj.

När hushållen ombads att tala om vad de tycker var mindre bra med den lägenhet de bebodde överskuggade ofta trångboddheten andra synpunkter om bostaden. Detta gällde nog även när man skulle säga något som var bra med lägenheten. Men i många fall kunde man ändå klart peka på någon specifik nackdel med lägenhetens planering.

Oftast kommenterades kökets utformning ur någon aspekt. Vardagsrummet och förvaringsutrymmena kommenterades också ganska ofta.

- o Smalt och trångt arbetskök med liten matplats. Ingen köksfläkt. Gammalt och slitet. (Huset byggt 1970. Undersökarens anm.) (3 rok 75 kvm)
- o Köket är litet och trångt. (Barkök i vardagsrummet. Undersökarens anm.) Dumt att det är en balkong i st för terrass när det är nedre botten. Badrummet är för litet. (3 rok 57 kvm)
- o Köket otillräckligt. För högt upp i huset och ingen hiss. (2rokokvrå 54 kvm)
- o Köket för litet och dumt planerat. (Barkök i vr. Undersökarens anm.) (3 rok 57 kvm)
- o Inget riktigt kök. (2 rokokvrå 48 kvm)
- o Långt och smalt kök. Hallen för lång och smal och kapprummet ligger så att man måste gå in i hallen flera meter innan man kommer dit. Vardagsrum och kök för långt ifrån varandra och utan kontakt. (4 rok)
- o För lite förvaringsutrymmen. Köksskåpen borde gå ända upp i taket. Får inte plats med dubbelsäng i sovrummet. (3 rok 57 kvm)
- o Att man inte kan stänga till köket. Dålig luft - får astma. (2 rok 59 kvm)
- o Vardagsrummet är svärmöblerat. Det är så många öppningar. Skulle gärna vilja stänga mellan kök och vardagsrum, då skulle både vardagsrummet och köket bli mer lättmöblerat. Köket är också ganska litet. I ett sovrum sitter fönstret alldeles intill väggen och det gör det svårt att sätta upp gardiner snyggt. (3 rok)
- o För många dörrar i vardagsrummet. För lyhört. (3 rok)

2.2 Hur hushållen valde

I detta avsnitt redovisas hushållens val av planlösning så som det framkom i etapp ett. I några fall skiljer sig detta från det slutliga valet vilket kommenteras närmare i avsnitt 3.3 där hushållens användning av bostaden redovisas.

2.2.1 Val av planlösning.

I Bofaktabroschyren (bilaga 1) presenteras en grundstomme för såväl bottenvåningen som övervåningen. Fyra olika varianter på planlösning för bottenvåningen och tre för övervåningen presenteras. De olika planlösningalternativen beskrivs på följande sidor.

Vid informationsmötet i maj 1988 hade de boende härutöver några egna förslag till varianter, exempelvis

- o A1 med större kök (se t ex möblerad plan nr 1)
- o A1 utan dörr mellan hall och vardagsrum och med större kök (ex nr 13)
- o Kombination av V2 och V3 (ex nr 10 och 11)

Sammanfattningsvis kan man konstatera följande fördelning på 'traditionell' och öppen planlösning:

Tabell 7. Fördelning av hushållen på olika planlösningstyper vid etapp två.

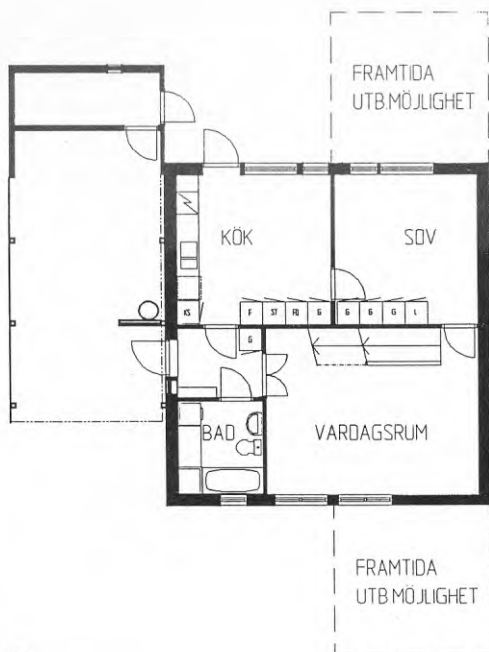
Bottenvåningen.

Traditionell plan	18 hushåll
Öppet hall-v-rum-kök	6 hushåll
Öppet hall-v-rum, dörr till kök	5 hushåll
Totalt	29 hushåll

Övervåningen.

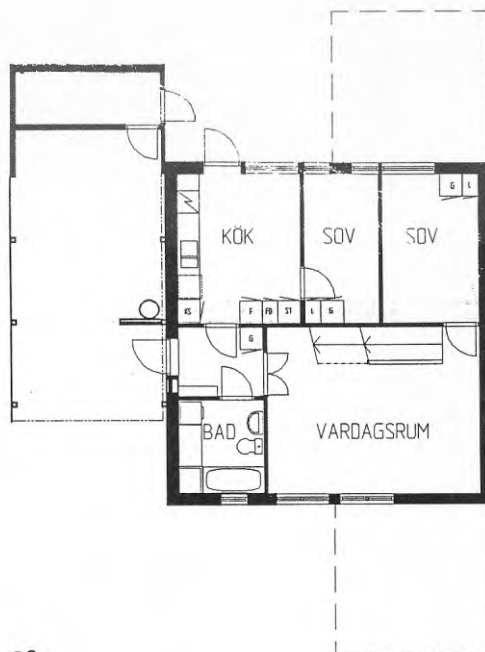
Variant V1	4 hushåll
Variant V2	5 hushåll
Variant V3	16 hushåll
Blandn V3 o V2	4 hushåll
Totalt	29 hushåll

Hushållens kommentarer till sina val återfinns i bilaga 2.

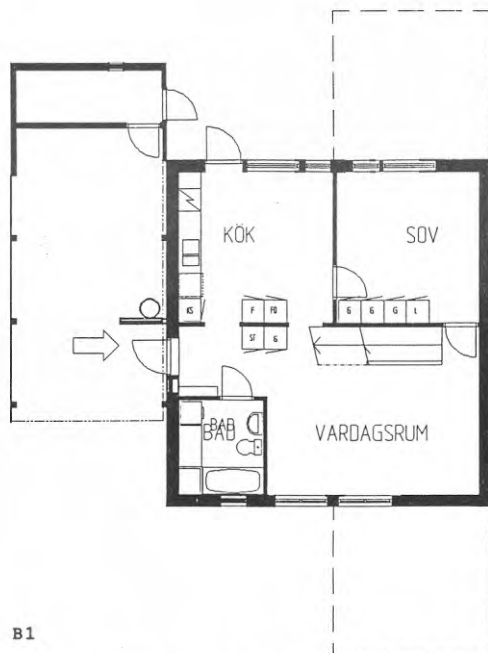
A1

'Normal'. Med dörrar mellan kök och hall och vardagsrum. Bottenvåningen innehåller ett sovrum på knappt 15 kvm, vardagsrum och kök samt badrum.

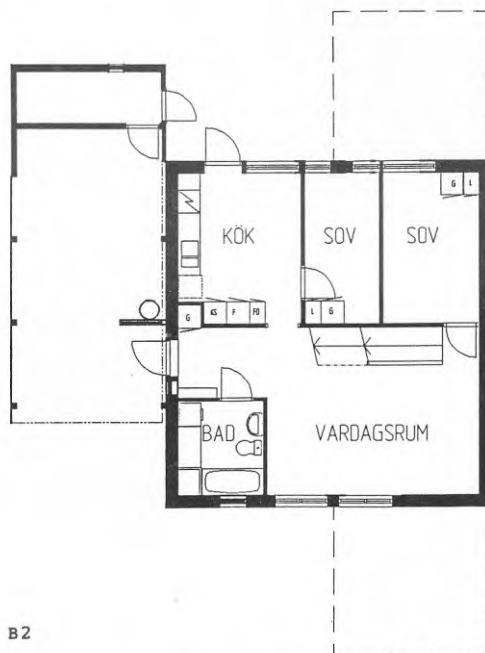
A2

'Effektiv normal'. Som ovan men utrymmet som kök och sovrum tillsammans utgör har här delats upp så att köket blir mindre och man får två mindre sovrum. Inget hushåll valde denna lösning.

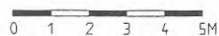
B1

'Öppen'. Kök och sovrum som i A1 men inga dörrar mellan kök, hall och vardagsrum.

B2

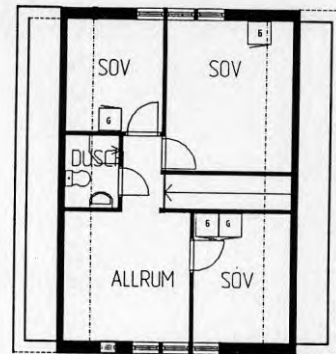
'Effektiv öppen'. Kök och två mindre sovrum som i A2 men inga dörrar mellan kök, hall och vardagsrum. Inget hushåll valde denna lösning men några valde en variant med denna kökslösning men endast ett sovrum innanför köket se ex plan nr 26.

De tre alternativen för övervåningen är:

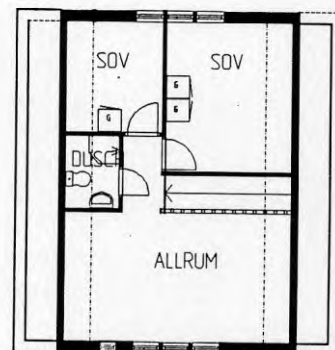
V1

Två små och ett något större sovrum samt ett sk allrum. Ingen klädkammare.

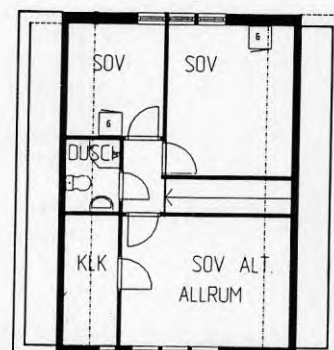
V2

Ett litet och ett något större sovrum samt ett stort allrum med spalje mot trappan. Ingen klädkammare.

V3

Sovrum som i V2. Dessutom ett något större sovrum med klädkammare.

0 1 2 3 4 5M

Inget hushåll valde någon av de "effektiva" planerna A2 eller B2. Några hushåll hade tolkat dessa som alternativ för den som inte inredde vinden direkt. De kunde inte heller tänka sig att senare bygga om bottenvåningen på detta sätt, om de blev flera i hushållet. Man skulle i så fall hellre bygga ut huset eller flytta. Något hushåll tyckte att de nog skulle behöva ett rum till i bottenvåningen, men att A2-lösningen var för plottrig. Flera hushåll påpekade också att man inte skulle vilja få ett mindre kök om man blev fler i hushållet. Några hushåll pekade också på det, enligt deras mening, opraktiska förhållandet att man måste passera både vardagsrum och kök om man vill gå mellan de två sovrummen.

Allmänt var man mycket positiv till möjligheten att själv få påverka planlösningen. De flesta hushåll tycktes också ha en ganska realistisk uppfattning om husets och rummens storlek.

Av de 18 hushåll som valt "traditionell" planlösning anförde många som ett skäl att man vill ha vardagsrummet "i fred" för barnen.

Endast ett par av hushållen kommenterade det faktum att man måste gå genom vardagsrummet för att nå trappan till övervåningen. Ett av dessa hade planer på att försöka vända trappan och trodde sig ha löst problemen med detta.

Några hushåll sade sig vilja ha en garageport framför carporten. Något hushåll påpekade att det hade varit mer praktiskt att kunna gå direkt från carporten till baksidan av huset än att behöva gå genom det lilla förrådet. Andra saker man önskade sig var:

Groventré med tvättstuga (10 hushåll)
 Plats att hänga tvätt
 (allt kan inte tumlas) (7 hushåll)
 Altandörr från vardagsrummet (5 hushåll)
 Parkett i vardagsrummet (3 hushåll)
 Garderober, förrådsutrymme (3 hushåll)
 Diskmaskin (3 hushåll)

7 hushåll hade inga speciell sådana synpunkter.

De flesta hushåll uttryckte också tydligt att de förstod att deras önskningar inte var realiserbara i det här lilla huset.

Hushållen tillfrågades också om de redan före inflyttningen trodde att de skulle bygga ut huset senare.

Svaren fördelar sig på följande sätt:

Nej* (10 hushåll)
 Vet ej, Kanske ** (10 hushåll)
 Ja *** (8 hushåll)
 Inget svar (1 hushåll)

- * 'Vill bygga stor altan på framsidan i stället'
 'Tomten blir för liten då'
- ** 'Eventuellt. Men hur blir det med fönster?'
 'Bygger kanske altan i stället.'
 'Vet faktiskt inte. Men det är bra att man får göra det.'
 'Har diskuterat det men hur blir det med fönster?'
 'Kanske när barnen behöver hela övervåningen och vi flyttar ner.'
 'Vet inte. Beror på kostnaderna.'
- *** 'På framsidan skulle vi gärna bygga ut direkt.'

2.2.2 Alternativet att ej inreda övervåningen.

Som framgår av beskrivningen av idéerna bakom projektet tänkte sig Bostadsstyrelsen att hushållen skulle flytta in i Växhusets bottenvåning och sedan låta inreda eller själva inreda vindsvåningen när hushållet växte.

Denna möjlighet gavs också i verkligheten, men endast som ett alternativ till att få övervåningen inredd redan från början.

I Bofaktabroschyren uppgavs att följande priser skulle gälla (preliminära och i kostnadsläge juni 1987):

Insats för enbart bottenvåning	ca 33 000:- med
månadskostnad	ca 2 700:-

Insats för bottenvåning + övervån.	ca 37 000:-
månadskostnad	ca 2 900:-

De 4.000:- i högre insats för lägenhet med inredd vind speglar skillnaden mellan den verkliga produktionskostnaden och den högre belåning som man erhåller för huset med inredd vind. Hyresgästen ser aldrig den högre produktionskostnaden.

Samtliga 29 hushåll valde alternativet att låta inreda övervåningen redan från början. Ett av hushållen valde först enbart bottenvåning men ändrade sig nästa dag. Anledningen var att man av bofaktabroschyren felaktigt fått uppfattningen att trappan skulle komma att finnas på plats och att duschen på övervåningen skulle vara installerad. När det gick upp för dem att trappan endast skulle finnas inlagd på övervåningen och rördragningen i duschen endast skulle vara förberedd kom frågan i ett helt annat läge.

Nio hushåll sade sig ha övervägt att spara inredningen av övervåningen till senare. Av dessa

uppgger 7 hushåll att det var för liten pris-skillnad mellan alternativen. Ett av hushållen uppgav, att för deras del skulle det kanske varit aktuellt om månadskostnaden hade varit mellan 500 och 1000 kr lägre för enbart botten-våningen än för hela huset. Ett hushåll (2 vuxna + 2 barn) sa att de kommit fram till att de behövde hela ytan meddetsamma och ett hushåll (2 vuxna och ett barn) att det skulle bli svårt att "få det att bli av" om de sparade arbetet för att göra det själva senare.

I kvarterets mitt finns en liten platsbildning med flaggstång - och undercentral.

3 RESULTAT AV UNDERSÖKNINGEN, ETAPP 3

3.1 Bostadskvarteret

Bostadskvarteret med "Växhusen" ligger i Stenhagen ca 4 km väster om Uppsala centrum.

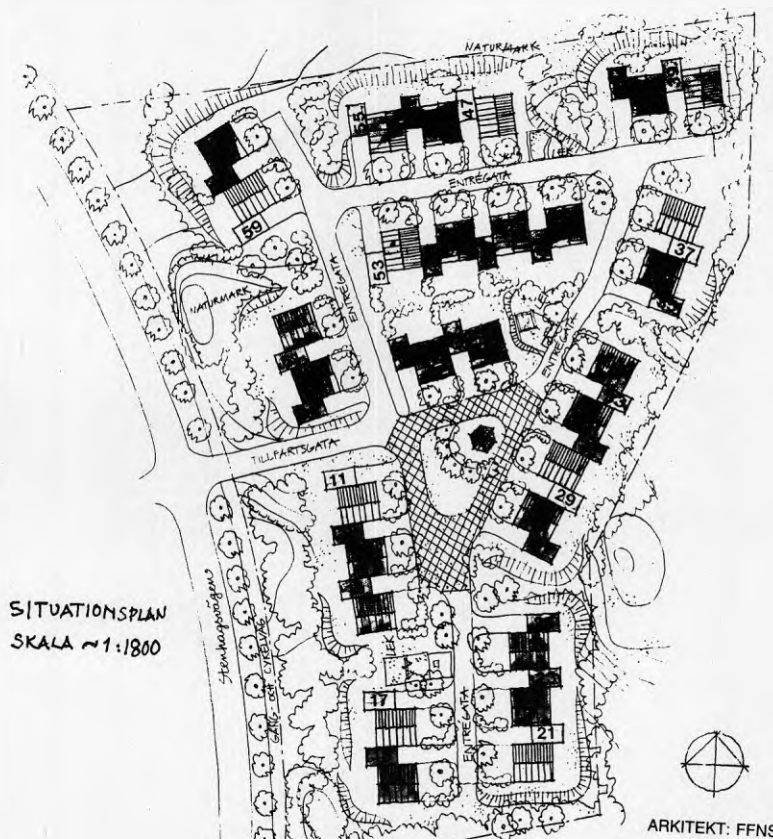
Kvarteret som är orienterat i nord - syd är trattformat med infart i väster från Stenhagsvägen. Entrégatan medger rundfart i den norra delen medan den i kvarterets södra del utgör en säckgata. Samtliga hus har carport.

Det saknas gästparkering och intervjuaren kände sig osäker på var man kan ställa ifrån sig bilen.

Mitt i kvarteret finns en liten platsbildning där kvarterets undercentral är inrymd i en separat byggnad.

Det finns tre sandlådor utplacerade i kvarteret. Vid en av dessa finns en gungställning.

Husen är klädda med rödmålad träpanel och har ljust tegeltak. Mot Stenhagsvägen har flera hushåll ordnat uteplatser och även staket som avskärmning mot vägen. I kvarterets östra del gränsar tomterna mot naturmark. Sex hus i kvarterets inre har tomter där uteplatsen vetter mot en annan tomt.

Lekplatsen/sandlådan i kvarterets nordligaste del.

Husen i kvarterets inre har uteplatserna vända mot varandra.

Några hushåll har valt att lägga plattor på uppfarten till sin carport.

3.2 De boendes synpunkter

När bostäderna varit i bruk ett drygt halvår besöktes hushållen för en intervju. Intervjuerna gjordes som ett samtal där ett i förväg utsänt frågeformulär användes som bas (se kap 5 och bilaga 3).

Sammanfattningsvis kan man konstatera att de boendes kommentarer om bostäderna endast i liten utsträckning rörde det som bostadsexperimentet gällde. Ett fåtal hushåll talade om den framtida utbyggnadsmöjligheten. Ett hushåll ville bygga ut vardagsrummet, ett ville bygga garage av sin carport och i samband med det göra ett vindfång vid entrén för att få en rymligare sådan. Ett hushåll talade om att bygga ett glasat uterum. Några hushåll nämnde det positiva i att de fått påverka sin planlösning. Sex hushåll med öppen planlösning tyckte att deras bostad var ljus och luftig. I övrigt har man kommenterat andra egenskaper hos sina bostäder.

Nedan redovisas resultaten av samtalen samlade under tre punkter:

- o vad man tycker är det bästa med bostaden
- o vad man saknar eller är besviken över
- o vad man tycker om bostadsformen

3.2.1 Det bästa med bostaden

Tre av hushållen kunde inte ange något speciellt som "det bästa" med bostaden.

8 hushåll angav entydigt en sak som det bästa:

egen markbit	2 st
stort och luftigt	2 st
stort kök	2 st
stora rum på ö.v.	1 st*
två stora hygienrum	1 st

* hushåll 9, som valt att endast ha två stora sovrum på övervåningen.

Övriga 16 hushåll har angett två och i några fall fler saker som det bästa med bostaden. Av dessa har 9 hushåll på olika sätt sagt att den egna markbiten är något som de uppskattar särskilt. Fyra hushåll har angett "stort kök" och tre har sagt "att få välja planlösning". Fyra hushåll utöver de två i tabellen ovan har sagt att det bästa är att lägenheten är stor, luftig och ljus. Samtliga dessa sex hushåll har en öppen plan på bottenvåningen.

3.2.2 Vad man saknar eller är besviken över

Vid intervjuerna är det tydligt att de boende i mycket hög grad är nöjda med sin bostad. Det finns emellertid några saker som tydligt utkristalliserar sig som nackdelar och irriteringsmoment:

- o beläggningen på uppfarten till carporten
- o uteförrådet
- o köksbänkarna

Som standard är uppfarten till carporten belagd med grus. Enligt uppgift till de boende före inflyttning skulle detta vara något som kallades 'körgrus'. De boende hade väntat sig ett grövre grus än det som levererats. Gruset är för fint - man drar in det i huset. 12 hushåll klagade på detta. Vid besök i kvarteret i maj 1990 har de flesta husen antingen permanentat sin uppfart med asfalt eller stenplattor av olika slag eller bytt ut det ursprungliga gruset mot ett grovt grus.

Carporten avgränsas baktill av ett mindre kallförråd. Detta har i standardutförandet inget golv, bara en fortsättning på gruset som ligger i carporten - och helt oisolerade väggar. 15 hushåll har sagt sig vara besvikna på förrådet, särskilt på att det inte finns golv, men också på att det är för litet.

Det stora köket uppskattas tydligt. Men lika tydligt är det att arbetsytorna är för små. 15 hushåll har uttryckligen klagat på detta.

Drygt hälften av barnhushållen tyckte att lekplatserna är för påvert utrustade. Vid två av dem finns bara en liten sandlåda och vid den tredje en sandlåda och ett par gungor.

3.2.3 Vad man tycker om bostadsformen

Som nämnts tidigare i avsnitt 2 upplåts bostäderna med bostadsrätt. Det finns emellertid inga gemensamma lokaler.

15 hushåll tyckte att det skulle vara bra med någon form av gemensam lokal, för möten och gemensamma fester, men också för att kunna hyra för privata tillställningar. I kvarteret finns 4-5 kommunala dagmammor. En av dessa pekade också på möjligheten att en gemensam lokal kunde vara en träffpunkt för dessa och även för hemmavarande mammor. En av de boende uttryckte

att han tyckte att området fick alltför mycket karaktär av småhusområde. Inget av den gemenskap som kan finnas i en bostadsrättsförening kunde uppstå här och detta ansåg han vara en nackdel.

I kvarteret finns några gemensamma parksoffor. Det finns däremot inget gemensamt fastighetsförråd där dessa kan förvaras under vintern. Detta påpekas som en brist av några hushåll.

Ett hushåll uttryckte tveksamhet över att bo i bostadsrätt. De kände sig för ofria och vill snart skaffa sig en villa för att kunna 'bestämma helt själva'.

En tydlig konflikt framkom vid samtalen. Den gällde avskärmning mot Stenhagsvägen. Många av de hushåll som bor längs med denna vill ha ett plank mot vägen, som hinder för barn att springa rakt ut och även som insynsskydd. Den största lekplatsen i kvarteret vetter också mot vägen utan avskärmning.

Diskussionens vågor hade gått höga: Skulle föreningen solidariskt betala vad det skulle kosta att sätta upp ett plank? Hur skulle det i så fall utformas? Hur skulle man göra med dem som inte ville ha plank? Informationen om beslut som tagits i frågan fördes inte ut till alla i föreningen på ett tillfredsställande sätt. Vid tiden för intervjuerna hade stormen lagt sig och man hade löst problemet så att de som ville ha staket av något slag ordnade och bekostade det med egna medel.

3.3 Hur bostäderna används

I detta avsnitt kommenteras bostäderna med utgångspunkt från ett antal foton som visar olika aspekter på bostäderna. De möblerade planerna redovisas i skala 1:200 i avsnitt 3.4. Planerna har alla redovisats vända åt samma håll. Detta innebär att en del planer är spegelvända i förhållande till foton. Detta har i förekommande fall påpekats i bildtexten som också anger från vilken plan bilden är hämtad.

Entrén

I etapp ett hade 18 hushåll valt "traditionell" plan med dörrar mellan hall och vardagsrum. (Bortfallet i etapp två tillhörde denna grupp.) Övriga 11 hushåll hade valt öppen plan. Vid intervjuerna i etapp två befanns att ett hushåll bland de intervjuade hade ändrat sig och valt en öppen plan, varför fördelningen av hushållen på olika plantyper på bottenvåningen var

Traditionell plan	15 hushåll
Öppet hall-v-rum-kök	6 hushåll
Öppet hall-v-rum, dörr till kök	6 hushåll
<hr/>	
Totalt	27 hushåll

Av intervjuerna att döma tycks man överlag vara nöjd med sitt val. Två hushåll säger att de tycker att hallen är för trång. De har båda "traditionell" plan. Det ena hushållet har två större barn. Några hushåll hade hakat av dörren till köket från hallen. Dörrarna till badrum och kök slog i varandra.

Standardhall/kapprum i lägenhetstyp A1 med dörren till vardagsrummet stängd. T.v. dörren till köket, här avhakad. (nr 1)

4 personer i hushållet - många skor och ytterkläder ska få plats i det lilla utrymmet. (nr 18)

Vardagsrummet mot entrén i lägenhetstyp B1. Garderoberna står som Bofaktabroschyren visar. (nr 24)

Samma lägenhetstyp som ovan. Här har garderoberna flyttats bort. (nr 14)

Man vill gärna ha öppet och luftigt men samtidigt känna var hallen övergår i vardagsrum. Här har man gjort en valvöppning. (nr 11 spegelvänd)

Utrymmet under trappan ut-
nyttjas på olika sätt.
(uppi från nr 18, nr 2 och
nr 5 spegelvänd)

Vardagsrummet

För att komma till övervåningen måste man gå genom vardagsrummet. Trappan börjar längst in i rummet. Några hushåll påpekade att detta är en nackdel. Några få hushåll tyckte att vardagsrummet är svärmöblerat.

Det intryck intervjuaren fick vid besöken är att rummet låter sig utnyttjas på ganska många olika sätt. Möbleringen varierar ganska mycket mellan hushållen och visar att det är möjligt att välja olika placering av möblerna. Några hushåll har haft svårt att få plats med hela sin bokhylla längs en vägg. I övrigt tycks man vara ganska nöjd med sitt vardagsrum.

Trappan till övervåningen börjar längst in i vardagsrummet.

En variant på rumsavskärmning mellan hall och vardagsrum (nr 12).

Möbleringen varierar. I några hushåll har man placerat ett matbord i vardagsrummet. (nr 14, nr 24, nr 18)

Köket

Redan vid etapp ett hade 8 hushåll önskat att få extra stort kök genom att låta väggen till sovrummet innanför köket flyttas. Detta erbjöds inte i Bofaktabroschyren. Vid intervjuerna i etapp två visade det sig att ytterligare sju hushåll hade valt ett sådant kök. Ett hushåll hade dessutom valt att inte ha något rum alls innanför köket, se nr 27. Sammanlagt 16 av de 27 intervjuade hushållen har alltså extra stort kök.

Hushållen tycker mycket om sina kök, men som framgår i avsnitt 9.2 tyckte många att arbetsytorna är för små. 8 hushåll har byggt om köket för att skaffa mer bänkyta.

Standardkök i lägenhetstyp A1. Kylskåpet direkt innanför dörren till hallen. (nr 1 spegelvänd)

Dito. Väggen mot hall och vardagsrum. (nr 17 spegelvänd)

Köket i lägenhetstyp B1 har öppningar mot såväl hall som vardagsrum. Här har hushållen gjort ett tillval; köksluckor i trä. (nr 29 spegelvänd)

Lägenhetstyp B2 har köksuppställning i vinkel. (nr 10)

Exempel på ombyggt kök. Kyl och frys flyttade (nr 16 spegelvänd)

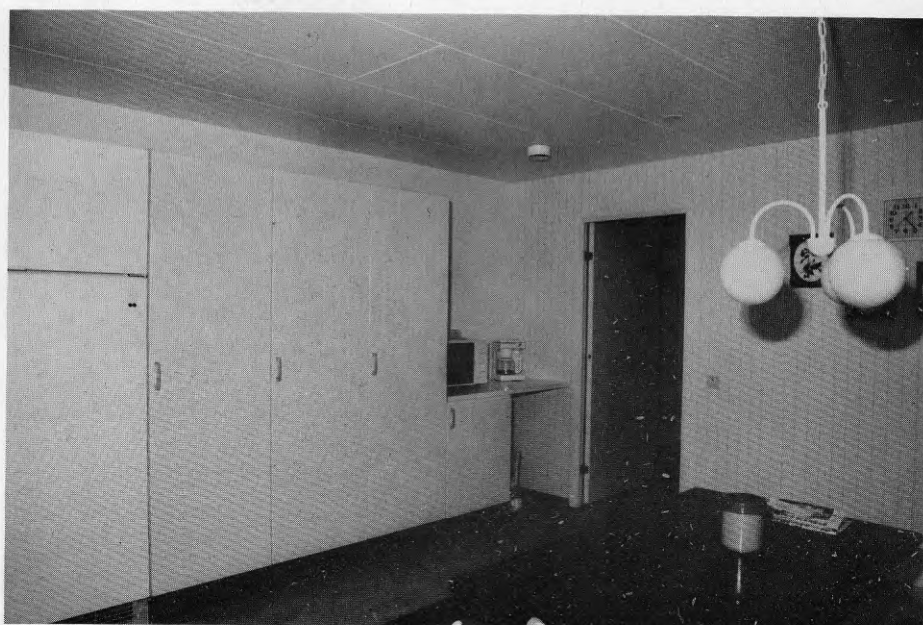

Här har man valt att bygga extra bänk vid fönstret (nr 18)

Extra bänkskåp som "bardisk" utökar arbetsytorna i detta kök. (nr 12)

I de stora köken 1-15 har flera hushåll satt en extra bänkskiva i hörnet mot sovrummet (nr 1 spegelvänd)

Rummet innanför köket

Endast 3 hushåll använder rummet innanför köket som permanent sovrum. Det används till:

- o Sovrum för två barn
- o Sovrum för föräldrar med två större barn
- o Sovrum för två vuxna utan barn

I övriga fall är rummet innanför köket vanligen lekrum eller arbetsrum, ibland gästrum och ofta med flera av dessa funktioner samtidigt.

Rummet innanför köket används ofta som lekrum. En del hushåll håller dörren till vardagsrummet stängd. (nr 5)

Rummet används också ofta som arbetsrum. (nr 21 spegelvänd)

Övervåningen

8 hushåll har valt en öppen lösning på övervåningen. Alla trodde att det skulle vara en spaljé till tak vid trappan. Spaljén visade sig endast vara ett trappräcke, något som man blivit överraskad av. 4 av hushållen med barn tycker att detta är en nackdel och skulle hellre haft en spaljé upp till tak.

15 hushåll har ett extra rum för samvaro på övervåningen. Detta kallas vanligen för TV-rum eller allrum och anses vara en stor tillgång. Ett av dessa hushåll (nr 7) med stort allrum på övervåningen har dock upptäckt att de behöver ett barnsovrums till och kommer att bygga om på övervåningen.

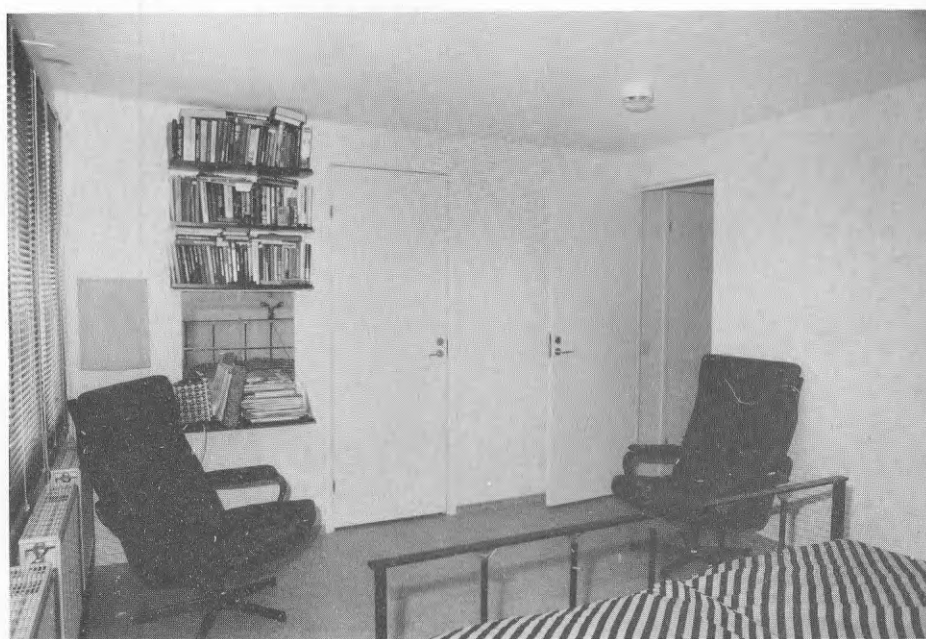
På övervåningen har 8 hushåll inrett ett av de små sovrummen som arbetsrum och 4 stycken har tagit ett av de två större rummen i anspråk som sådant. Endast 3 hushåll använde alla rum på övervåningen som permanenta sovrum.

Allrummet på övervåningen med räcke mot trappan. (nr 5)

Extra TV-rummet mot trappan (nr 19 spegelväänd)

Föräldrasovrum med dörr till klädkammare. (nr 14)

Ett litet sovrum som gäst- rum. (nr 27)

Föräldrasovrum. (nr 17.
spegelvänd)

Sovrum för 2 barn. (nr 16)

Denna familj har låtit göra 2 extrastora sovrum på övervåningen. Här barnens rum. (nr 9)

Badrummet

Badrummet på bottenvåningen utgör också husets tvättstuga, inredd med tvättbänk, tvättmaskin och torktumlare. På övervåningen finns en toalett med dusch. Överlag är hushållen nöjda med att ha tillgång till två hygienrum. I flera fall tycker man dock att det är trångt att ha tvätten i badrummet. Det saknas plats att hänga den tvätt man inte vill tumla. Tio hushåll önskar sig en separat tvättstuga och/eller separat grovingång till bostaden. Några hushåll skulle också vilja ha en för kvarteret gemensam grovtvättstuga för skrymmande tvätt.

Badrummet är också bostadens tvättstuga.
(nr 18)

En del plagg hänger man på dropptorkning vid badkaret.
(nr 17 spegelvänd)

Klädkammaren

17 av de intervjuade hushållen har valt en planlösning med klädkammare på övervåningen. Klädkammaren är försedd med fönster och i några fall har man inrett den som ett litet arbetsrum.

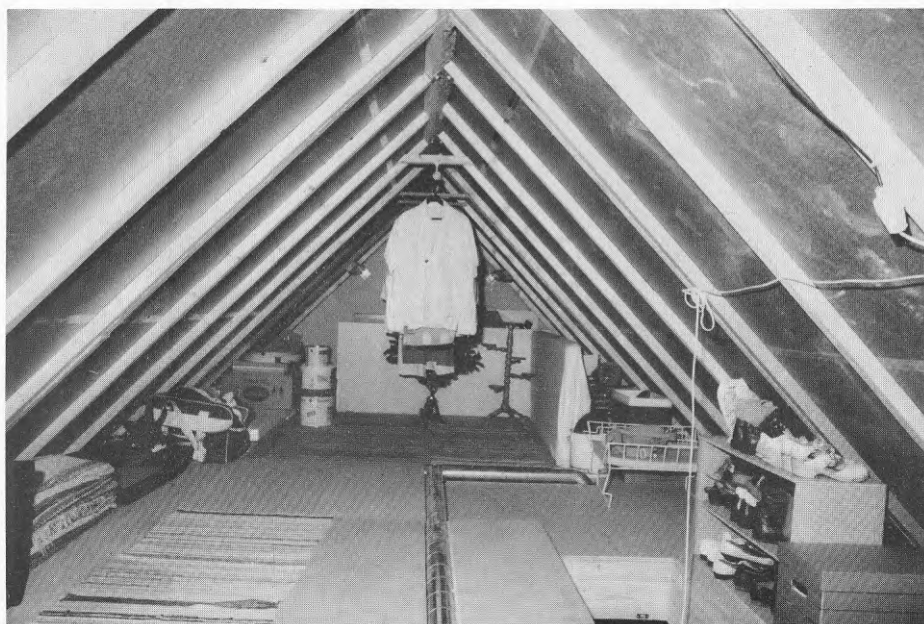

Klädkammaren utnyttjas i några fall som hemkontor eller litet arbetsrum t ex för sömnad. (nr 12 och nr 17 spegelväänd)

Förvaring

Olika kombinationer av planlösning på bottenvåning och övervåning ger olika antal garderober. De "effektiva" lösningarna, som inget hushåll valde, skulle ge alltför få garderober i förhållande till de krav som finns i SBN, medan övriga kombinationer i stort sett uppfyller dessa krav. Endast ett par hushåll har uttryckligen klagat på att de har för få garderober. 18 hushåll har lagt in, eller kommer att lägga in, golv på vinden. Där avser man att förvara exempelvis säsongskläder, kartonger med saker man inte använder så ofta, osv. Vinden nås från den lilla trapphallen utanför duschen via en lucka med nedfällbar stege i taket. Att det inte finns någon belysning däruppe ses dock som en nackdel av flera hushåll.

Av de tio hushåll som inte låtit bygga någon klädkammare har nio lagt in eller ska lägga in golv på vinden.

Kallvinden försedd med golv och klädstång som extra förrådsutrymme.

3.4 Möblerade planer

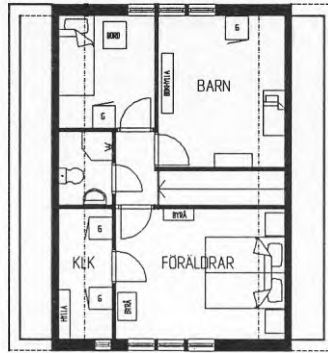
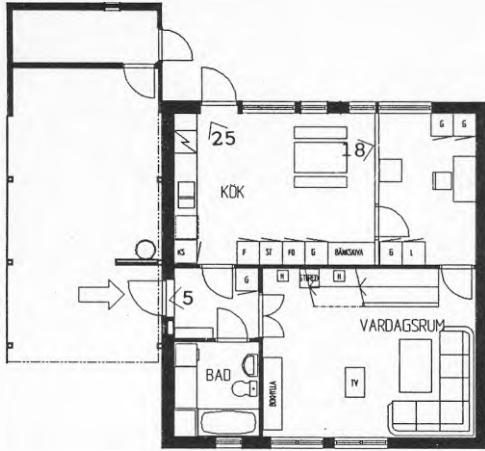
På följande sidor visas de 27 hushållens möbleringar.

Planerna är sorterade på följande sätt:

- nr 1-9 stort kök, dörrar mellan hall och vardagsrum
- nr 10-15 stort kök, öppet mellan hall och vardagsrum
- nr 16-21 'normal'-kök, dörrar mellan hall och vardagsrum
- nr 22-26 'normal'-kök, öppet mellan hall och vardagsrum
- nr 27 extra stort kök

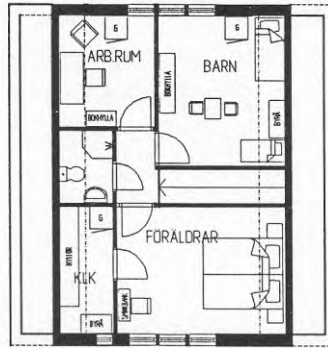
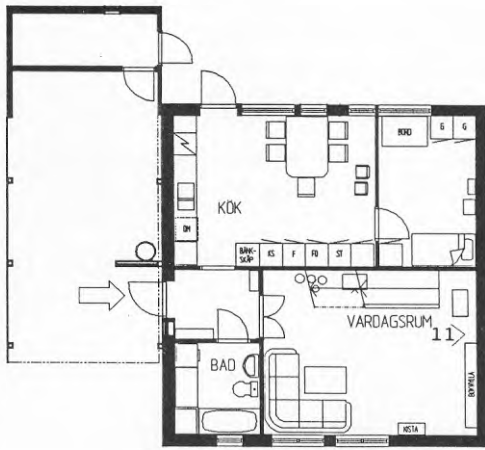
För att lättare kunna jämföra de olika hushållens möbleringarna med varandra har alla planerna vänts åt samma håll. Den antydda utbyggnadsmöjligheten har inte redovisats här.

De möblerade planernas nummer har inget samband med husnumren på situationsplanen, sid 23.

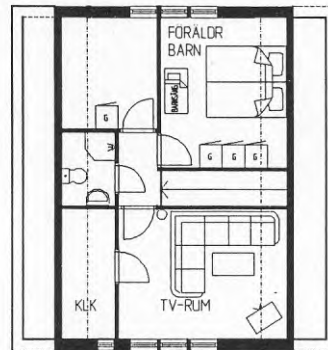
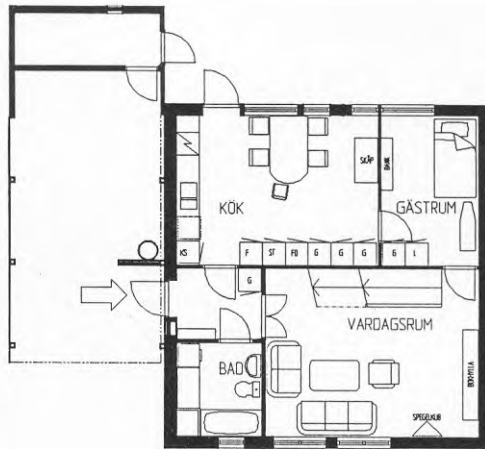
2 VUXNA
1 BARN

1

2 VUXNA
2 BARN

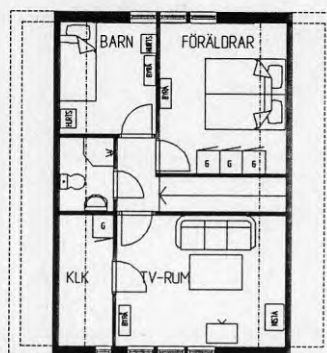
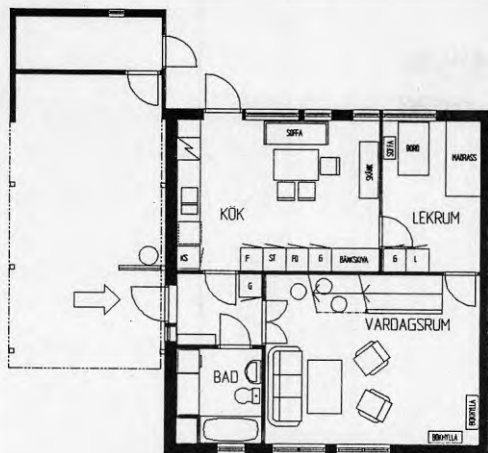
2

2 VUXNA
1 BARN

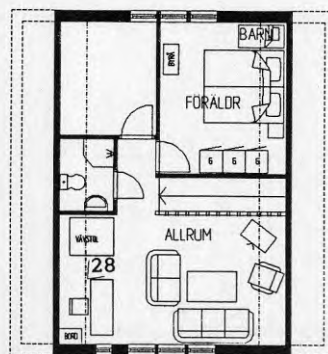
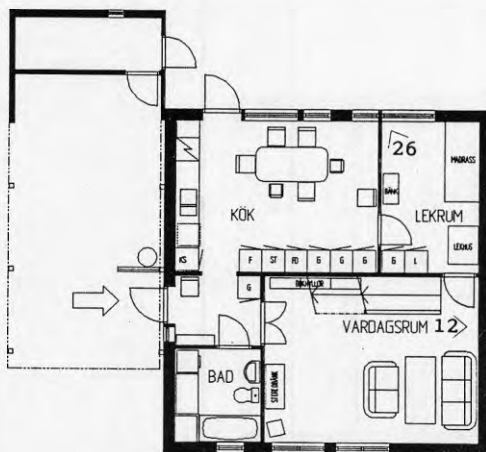
3

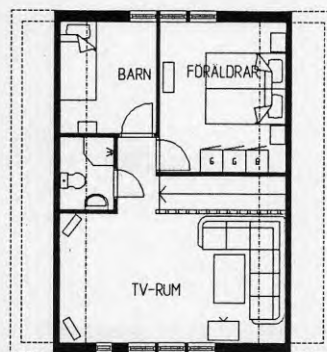
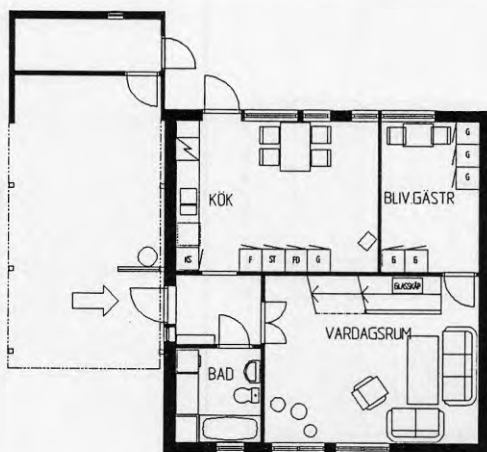
2 VUXNA
1 BARN

4

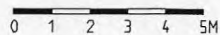
2 VUXNA
1 BARN

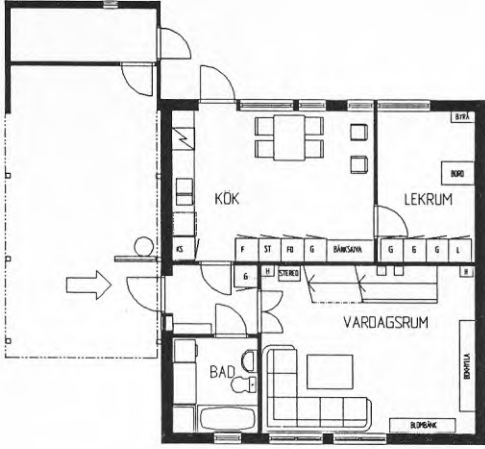
5

2 VUXNA
1 BARN

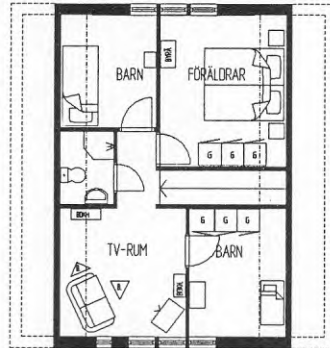
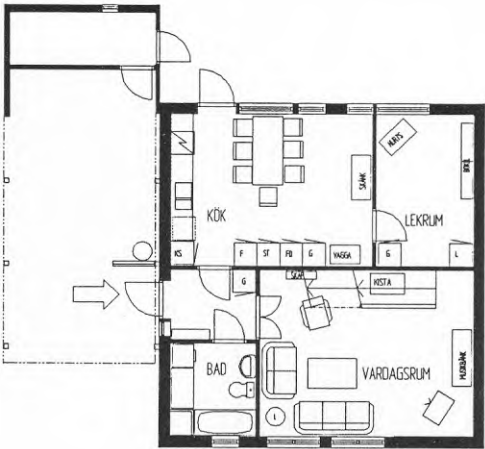
6

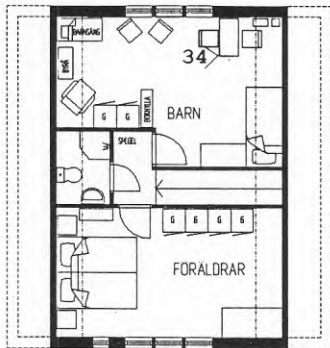
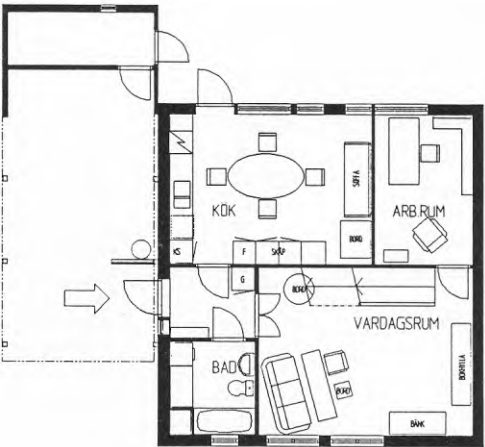
2 VUXNA
2 BARN

7

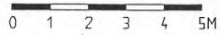
2 VUXNA
2 BARN

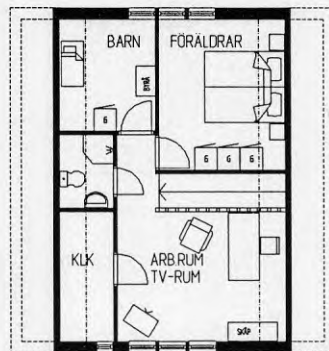
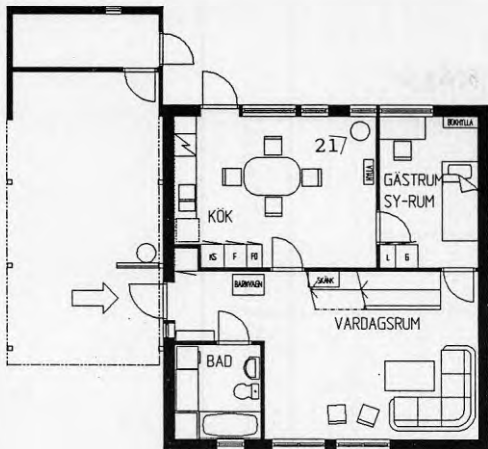
8

2 VUXNA
2 BARN

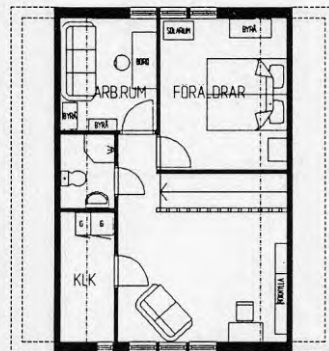
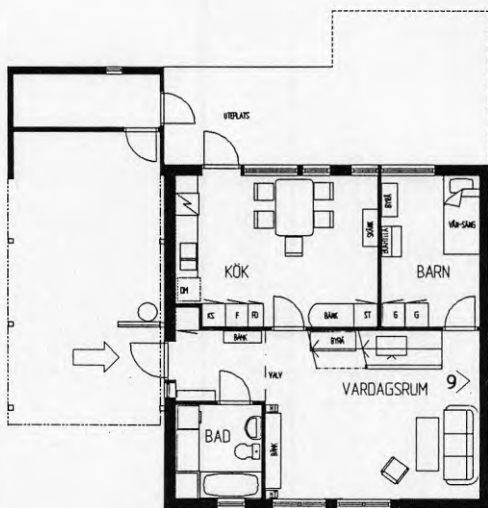
9

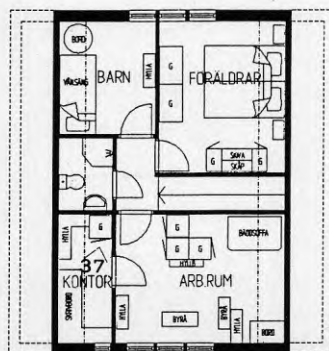
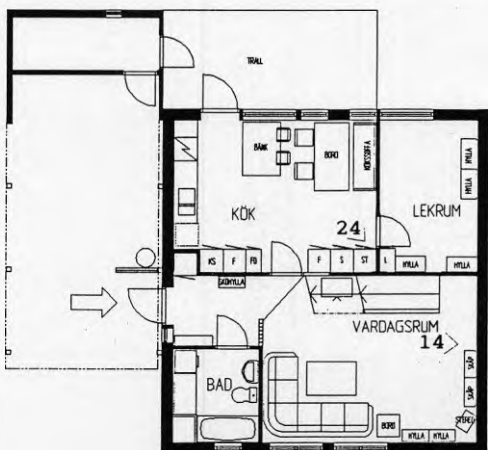
2 VUXNA
1 BARN

10

2 VUXNA
2 BARN

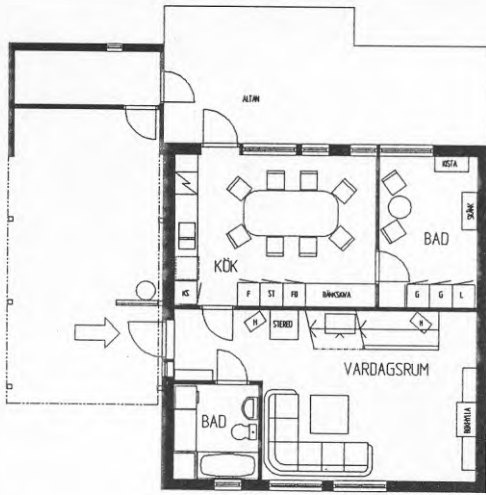
11

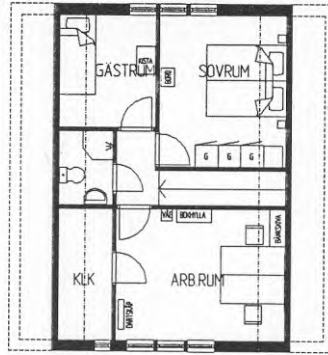
2 VUXNA
2 BARN

12

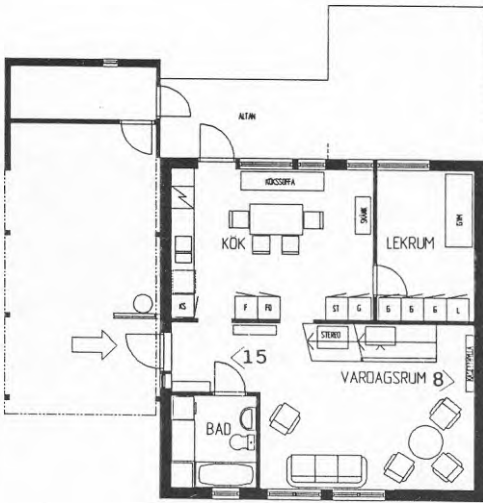

2 VUXNA

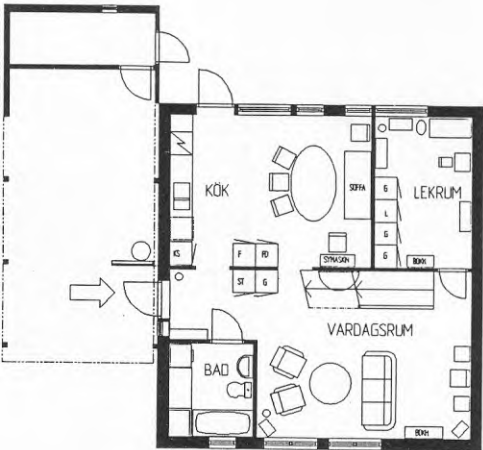
13

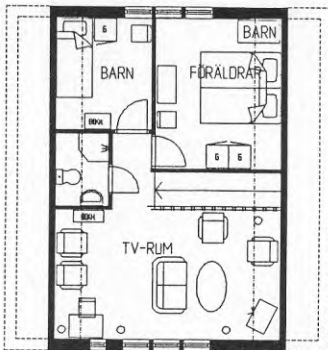
2 VUXNA
2 BARN

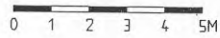
14

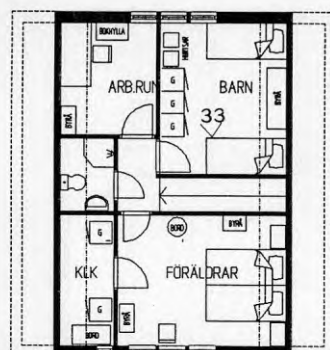
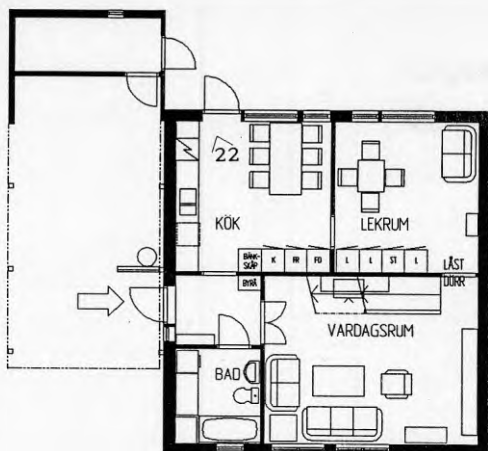

2 VUXNA
2 BARN

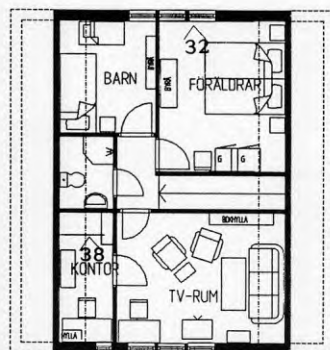
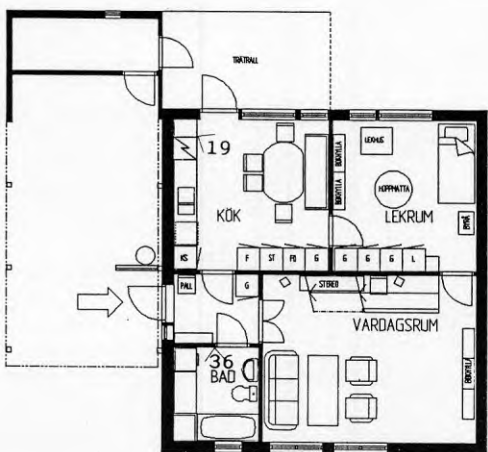
15

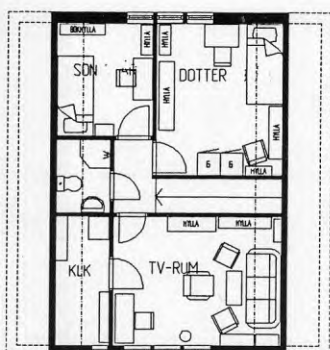
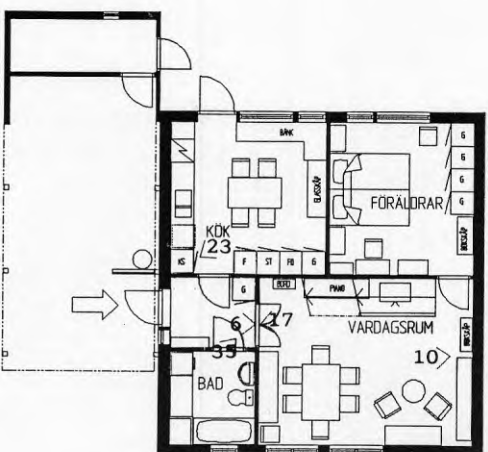
2 VUXNA
2 BARN

16

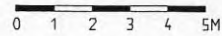
2 VUXNA
2 BARN

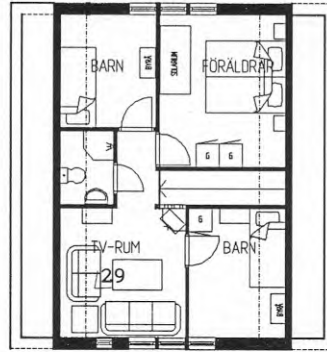
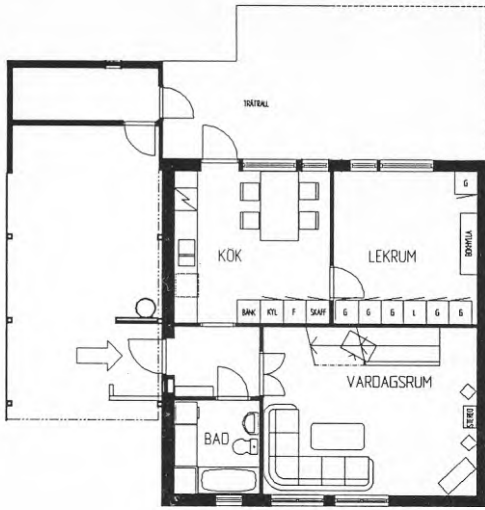
17

2 VUXNA
2 BARN

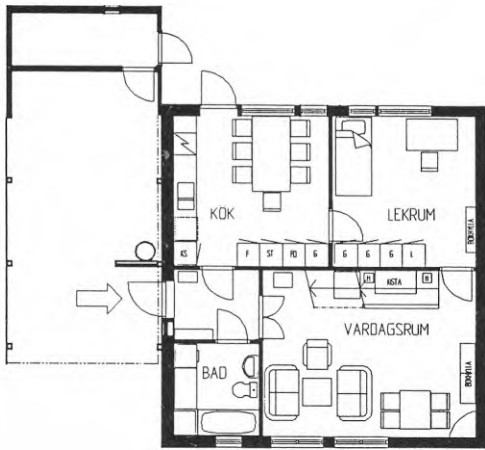
18

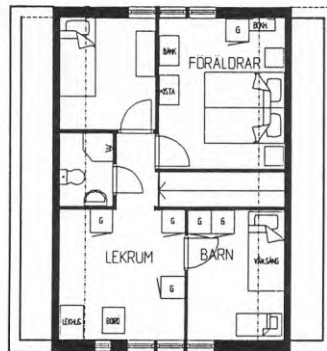
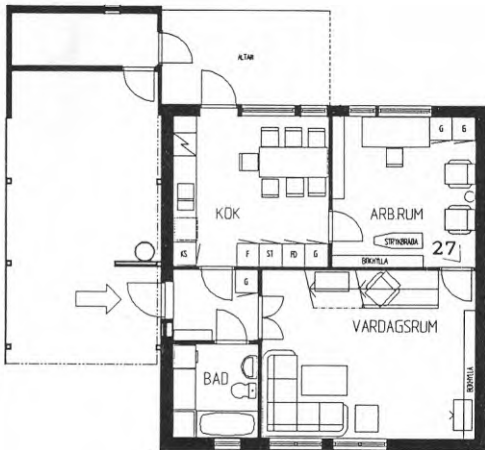
2 VUXNA
2 BARN

19

2 VUXNA
1 BARN

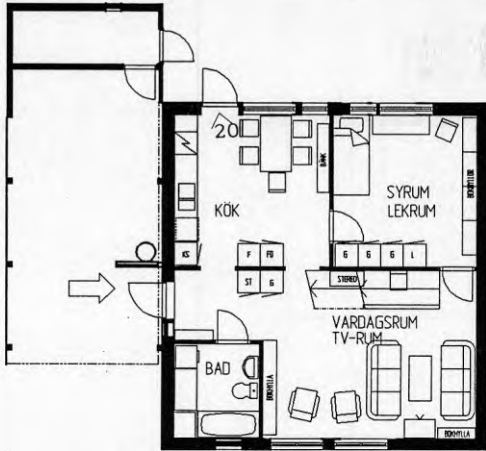
20

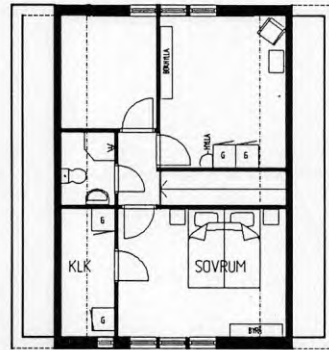
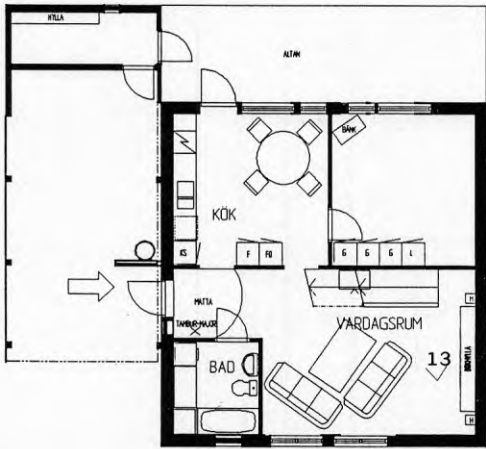
2 VUXNA
3 BARN

21

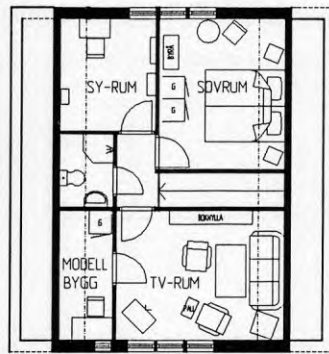
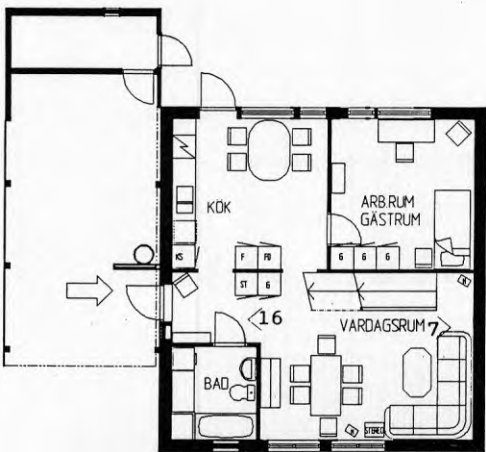

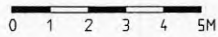
2 VUXNA
2 BARN

2 VUXNA

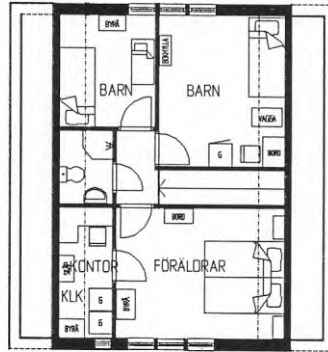
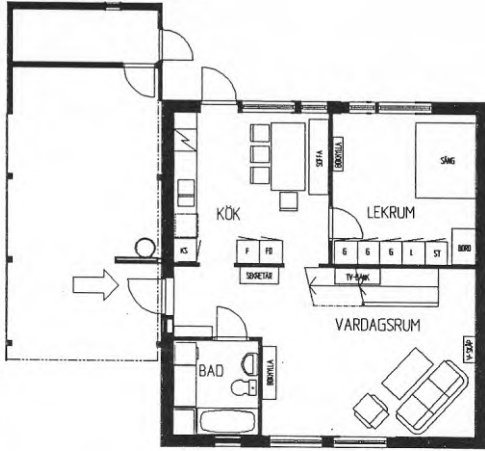
2 VUXNA

22

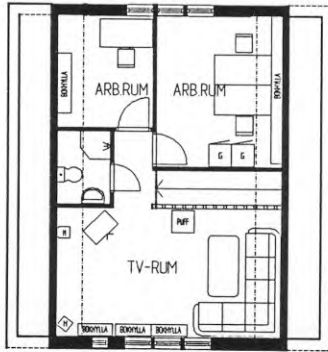
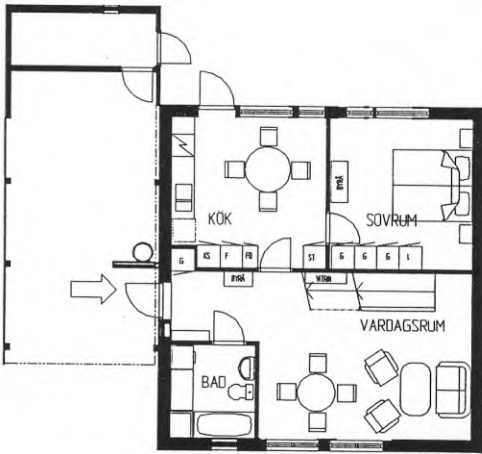
23

24

2 VUXNA
2 BARN

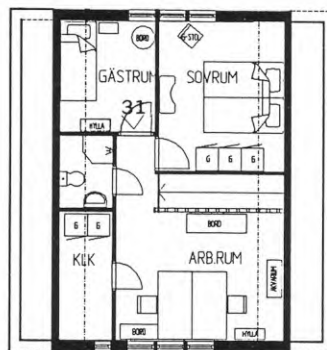
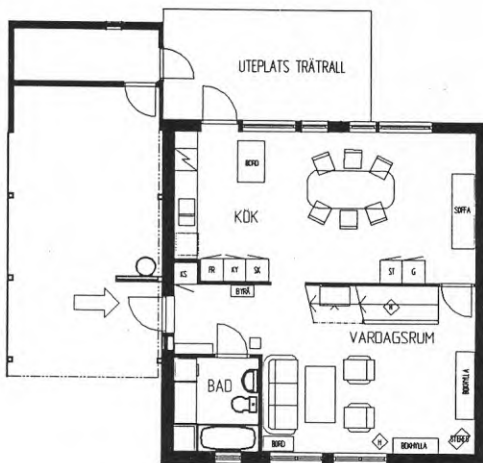
25

2 VUXNA

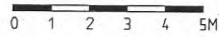
26

EXTRA STORT KÖK

2 VUXNA

27

4 SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

"Växhuset, ett hus att växa i" är ett bostadsprojekt som tillkommit i samarbete mellan Bostadsstyrelsen, JM Byggnads och fastighets AB samt Uppsala kommun. Projektet omfattar 29 kedjehus i den nya stadsdelen Stenhagen i Uppsalas västra utkant. Husen, som projekterades 1987 och byggdes under 1988, är upplåtna med bostadsrätt och har förmedlats av Bostadsförmedlingen. Sista inflyttning skedde i månadsskiftet februari-mars 1989.

Målsättningen med projektet var att erbjuda:

1. En god bostad, överkomlig för unga ny-etablerade hushåll och som dessa hushåll kan växa i
2. Erbjudna en möjlighet att välja mellan två olika bostadsutformningar; en "traditionell" med avskild entré, kök och vardagsrum och en lösning där man har ett öppet samband mellan dessa delar av lägenheten.

Målgruppen för projektet definierades till att bestå av unga småhushåll, 20-30 år, 2-3 personer innefattande eventuella småbarn. Exempelvis ungt par utan barn eller med ett litet barn eller en ensamstående förälder med ett eller två små barn.

Bostadsstyrelsen ville i samband med projektet ta vara på möjligheten att studera hur hushåll väljer om de får möjlighet att fritt välja mellan två olika bostadsutformningar; en "traditionell" med avskild entré, kök och vardagsrum och en lösning där man har ett öppet samband mellan dessa delar av lägenheten.

Föreliggande rapport redovisar resultatet av en utvärdering av "Växhus"-projektet. Utvärderingen har tillkommit på initiativ av Eva Björklund på Bostadsstyrelsen och genomförts genom anslag nr 870203-6 från Statens Råd för Byggnadsforskning till Wikforss Visualisering AB.

Utvärderingen gjordes i två etapper med ett inledande skede som bestod i deltagande observationer vid några planeringsmöten och i att lämna synpunkter på informationen till de blivande boende. I den första etappen studerades de blivande boendes val av planlösning och deras synpunkter på den blivande bostaden. I den andra etappen har de boendes synpunkter på bostaden efter det att de bott där ett drygt halvår dokumenterats.

Som helhet har projektet mottagits mycket positivt av hushållen. Vid etapp ett var samtliga mycket förväntansfulla inför flyttningen och flera hushåll sade att det kändes som att ha vunnit på lotteri. Vid etapp två var hushållen mycket glada och nöjda med sina bostäder. Förväntningarna hade uppfyllts. Hushållen har också varit positiva till att ta emot undersökaren för intervjuer.

De flesta hushåll, 18 st, hade valt den traditionella lösningen. 6 hushåll hade valt helt öppen planlösning, utan dörrar mellan hall, kök och vardagsrum. Övriga 5 hushåll hade valt en blandning mellan öppen och "traditionell" plan som innebär att man har dörr till köket, men låter sambandet hall-varldagsrum vara öppet. Några hushåll valde dessutom egna varianter på planlösning som inte fanns föreslagna i bofaktabroschyren. Ett hushåll som vid första intervjun hade valt den traditionella planlösningen visade sig vid nästa intervju ha ändrat sig och valt en helt öppen plan.

Några hushåll hade först övervägt den öppna planen men vid närmare eftertanke funnit att nackdelarna skulle överväga. Bland de hushåll som valt den "traditionella" lösningen fanns några som trodde att i ett annat skede i livet skulle de valt annorlunda.

En slutsats man kan dra av detta är att varken öppna eller traditionella planlösningar bör erbjudas som enda alternativ. Möjlighet för de boende att få välja och påverka planens utformning är viktig.

Projektet har kallats "Växhuset, ett hus att växa i". Detta skall antyda den möjlighet som finns att "börja bo" endast i nedre delen av huset för att sedan, när familjen växer, låta huset växa genom att man inreder vinden och, eventuellt, i ett senare skede, bygger ut på ena eller andra eller båda sidorna av huset.

Det visade sig att den bild man hade när man formulerade projektet av hur hushållen skulle utnyttja växmöjligheten inte stämde för den grupp hushåll som fick erbjudande om att flytta hit. Samtliga 29 hushåll tog vara på möjligheten att inreda vinden. Ingen reflekterade över att vänta med "växandet".

En viktig anledning till detta tycks ha varit att prisskillnaden mellan de två alternativen var så liten att hushållen inte tycker att den motiverar ett senareläggande av inredningen. Skillnaden i månadskostnad uppskattades, när

hushållen skulle göra sina val, till ca 200 kr. Insatsen för enbart bottenvåningen uppskattades i Bofaktabroschyren till ca 33 000:- och för ytterligare 4000:- fick man vindsvåningen inredd. Denna summa speglar skillnaden mellan den verkliga produktionskostnaden och den högre belåning som man erhåller för huset med inredd övervåning jämfört med belåningen för enbart bottenvåningen. Hyresgästen ser aldrig den högre produktionskostnaden.

Det faktum att drygt en tredjedel av hushållen som erbjöds att få köpa en "Växhus"-bostadsrätt redan bestod av två vuxna och 2 barn har också spelat en stor roll. Dessa hushåll var trångbudda i sin tidigare bostad och kunde inte förväntas vilja flytta till en bostad på 68 kvm när de till en liten extra kostnad kan få en nära dubbelt så stor lägenhet. När hushållen hade bott i husen ett drygt halvår bestod hälften av hushållen av minst fyra personer. Ett "spontant" växande, inte planerat vid projekteringen av husen har dock skett: Många hushåll har lagt golv på kallvinden för att där ordna förvaringsutrymmen och några hushåll har inrett den lilla klädkammaren, som är försedd med fönster, till ett arbetsrum.

Möjligheten att bygga till huset tycktes vid den första intervjun locka knappt en tredjedel av hushållen. En tredjedel var klart övertygade om att det skulle komma att bli aktuellt med utbyggnad. Övriga hushåll tycktes inte ha tagit ställning till frågan. Några hushåll påpekade att det skulle bli vissa problem med fönstersättningen vid utbyggnad på kökssidan. När etapp två genomfördes var det endast ett par familjer som hade planer på en utbyggnad. Denna möjlighet aktualiseras förmodligen när man har bott något längre tid och barnen blivit större och därmed kräver mer utrymme.

De boendes synpunkter på bostäderna kan sammanfattas som följer:

Positivt är:

- o att få en egen markbit
- o att få ett stort kök
- o att ha fått välja planlösning
- o att ha två fräscha hygienrum
- o att det är öppet och ljust tycker alla de som valt öppen planlösning

Negativt är att:

- o att uppfarten till carporten inte är permanentad
- o att uteförrådet inte hade golv och att det var så litet

- o att det är så lite arbetsyta i köket, åtta hushåll hade byggt om köket för att få mer bänkyta
- o att lekplatserna är påvert utrustade
- o att det inte finns någonstans att hänga tvätt på tork - allt kan inte tumlas
- o att det inte finns någon gemensam grovtvättstuga
- o att det inte finns någon gemensam lokal

Växhusprojektet är ett bostadsprojekt i vilket man på ett relativt överskådligt sätt sökt belysa följande två frågor. Man har därvid valt att vända sig till kategorin små, unga hushåll.

Är hushållen intresserade av en liten bostad som kan växa genom att låta inreda övervåningen i huset när hushållet växer?

Föredrar hushållen en öppen planlösning utan dörrar mellan hall, kök och vardagsrum eller en traditionell plan där man har möjlighet att stänga en dörr mellan dessa olika utrymmen?

När det gäller den första frågan tycks svaret vara helt entydigt. Samtliga hushåll i experimentet valde att låta inreda övervåningen redan från början. Emellertid ger detta resultat inte svar på frågan ovan eftersom den merkostnad som de boende får för den extra bostadsytan är marginell. På grund av bostadsituationen i Uppsala kunde man inte heller helt konsekvent vända sig till den målgrupp man hade formulerat i experimentets planeringsskede. En stor del av hushållen bestod redan av 4 personer vilka tyckte sig få en alltför liten bostad om de valde enbart bottenvåningen. Men inte heller de mindre hushållen, med 2 eller 3 personer, valde enbart bottenvåningen.

När det gäller frågan om öppen eller traditionell planlösning är tendensen tydlig. Huvudparten av hushållen, drygt 60 %, valde den traditionella planen. En femtedel av hushållen valde en öppen plan medan övriga hushåll valde att kombinera dessa typer och ha en dörr mellan kök och hall men öppet mellan hallen och vardagsrummet. Samtliga hushåll var nöjda med sitt val.

REFERENSER

Holm, L: Familj och bostad. Hemmens forskningsinstitut 1955.

Boalt, C: Boendestudier i fem bostadsområden, Stockholm 1968.

Eriksson, B; Lindquist, M; Westerberg, U: Möblerade lägenhetsplaner från 308 hushåll. Meddelande M 80:5 från Statens institut för byggnadsforskning, Gävle 1980.

Lindquist, M; Orrbeck, K; Westerberg, U: Bostaden i norm och verklighet. Meddelande M 80:4 från Statens institut för byggnadsforskning, Gävle 1981.

Birgersson, B O; Blomgren, S; Carlegren, E m fl: Bostadsfrågan under 80-talet. Uddevalla 1981.

Bygg Sverige ur krisen - mer valuta för byggkronan. Svenska Byggnadsentreprenörföreningen, Byggförbundet, Stockholm 1981.

Gaunt, L; Eriksson, J; Hemström, E; Lindquist, M; Orrbeck, K; Westerberg, U: Bostaden, användning och utformning. Stockholm 1982.

SOU 1982:34, 35. Prisutvecklingen inom bostadsbyggandet och dess orsaker, betänkande av byggutredningen.

Boende 1985 - Fakta och debatt i bostadspolitiken. Hyresgästernas Riksförbund, Stockholm 1985.

Lidmar, Reinius, K: Lägenhetskvaliteter i nybyggda flerbostadshus. Urvalsundersökning av lägenheter i flerbostadshus med preliminärt beslut om bostadslån år 1984. Bostadsstyrelsen, Stockholm 1986.

Vidén, S; Schönning, K; Nöre, K: Flerbostadshusen i Sverige. Kvaliteter och brister, ombyggnadsbehov och möjligheter. Byggeforskningsrådet R95:1985.

de Laval S, Wikforss Ö. Samråd vid stadsförnyelse. Beskrivning av brukarmedverkan vid planeringen av Almby, Örebro. Byggeforskningsrådet R 31:1986.

Wikforss, Ö; Zeitler, SG: Normfritt byggande. Boendepreferenser före inflyttning i Sävja, Uppsala. Rapport R 32:1986 från Byggeforskningsrådet, Stockholm.

Wikforss, Ö; Seeger, I: Normfritt byggande. Boendeerfarenheter av "Fribygget" i Uppsala. Rapport R 33:1986 från Byggeforskningsrådet, Stockholm.

Seeger, I: Det annorlunda flerbostadshuset i Hallstavik. Erfarenheter från boende och förvaltare. Byggeforskningsrådet R 93:1987.

Wikforss, Ö; Seeger, I: Normfritt byggande. Boendeerfarenheter av Sävja, Uppsala. Byggeforskningsrådet R 57:1988.

JM UPPFÖR I SAMVERKAN
MED BOSTADSSTYRELSEN

VÄXHUS STENHAGEN

ett hus att växa i

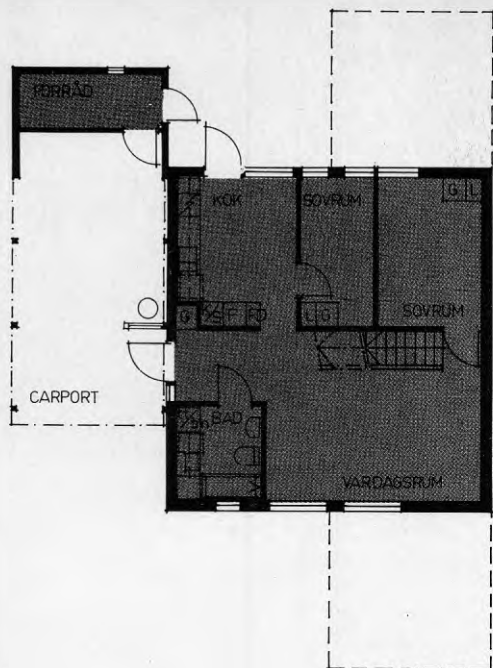
Bostadskvarter B1 ingår i Stenhagens planområde som är beläget ca 4 km väster om Uppsalas centrum utefter Enköpingsvägen.

ARKITEKT: FFNS

SITUATIONSPLAN

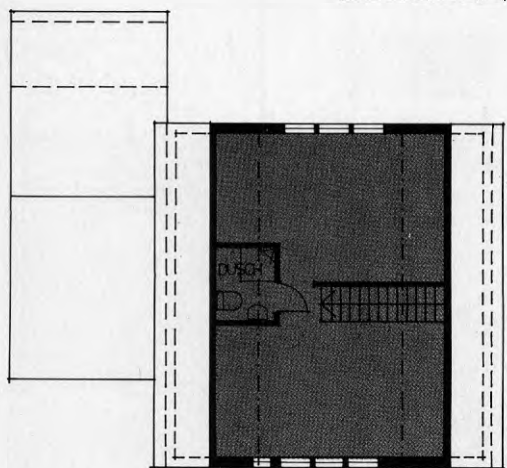

Vardagsrum i "normal" planlösning. Perspektivskiss.

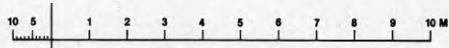
O BOTTENVÅNING PLAN GRUNDSTOMME

"VÄXHUS" — ett hus att växa i. Från 2 RoK 68 kvm till 4 1/2 RoK 120 kvm, med valmöjlighet mellan avskildhet och öppen planlösning.

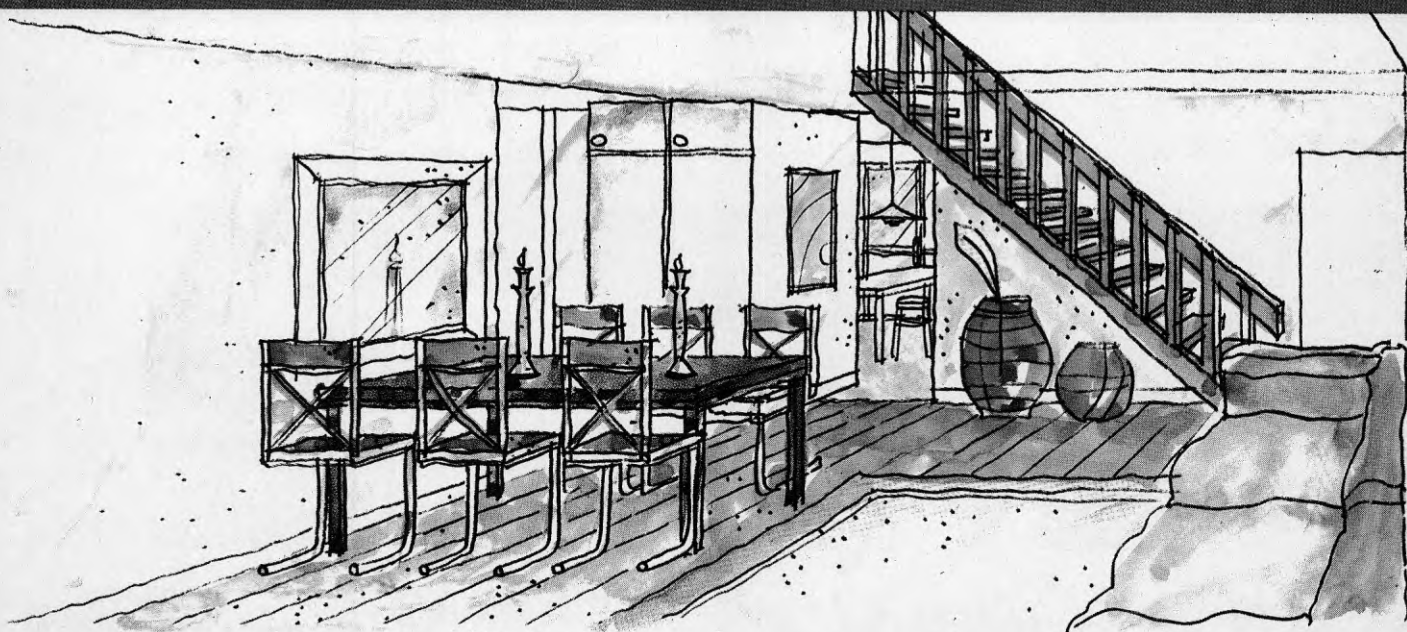

O VINDSVÅNING GRUNDSTOMME

Vid växande behov kompletteras den trånga bostaden med en trappa upp. Vinden kan inredas.

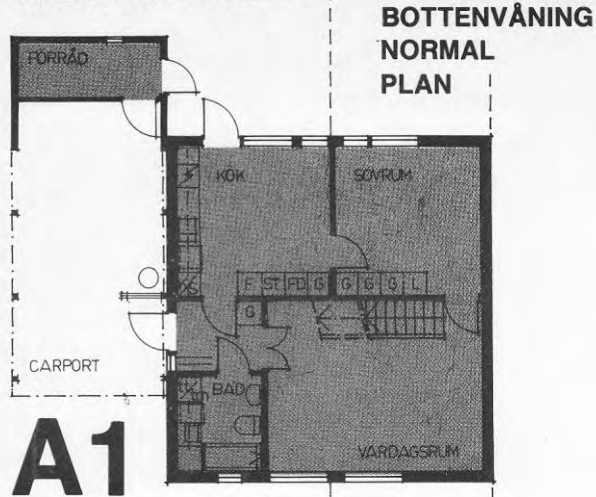

GRUNDHUSET

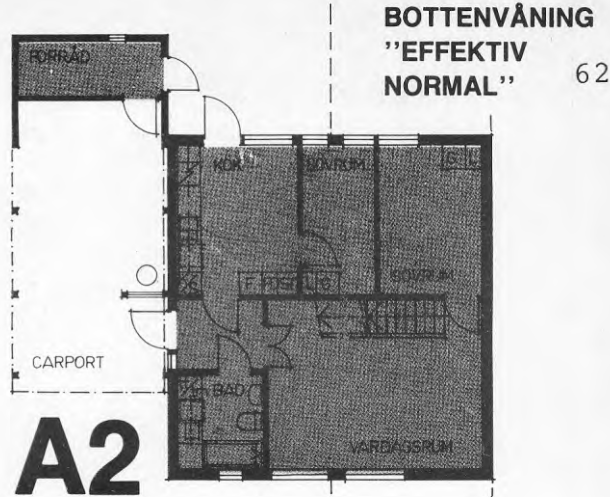

"Öppen" planlösning. Vardagsrum i perspektivskiss.

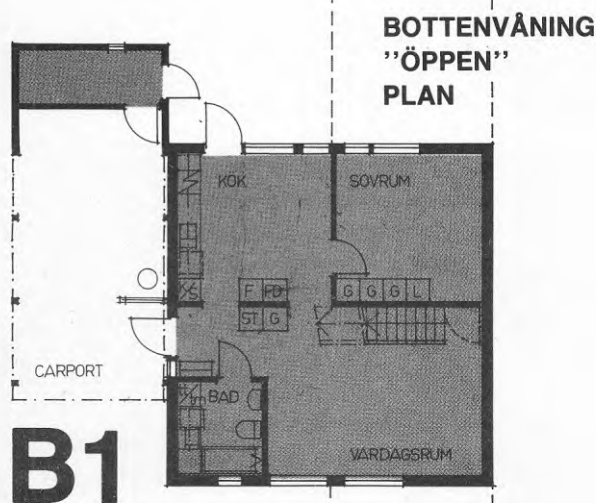
VALMÖJLIGHET:

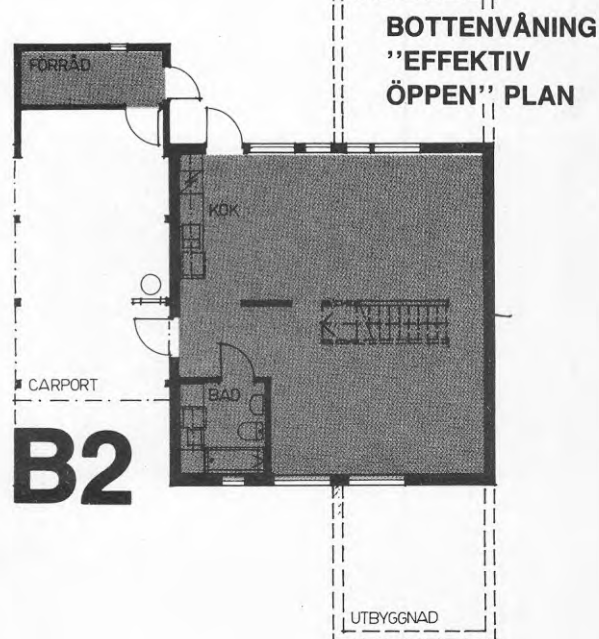
Traditionell bostadsutformning A1 med avskild entré, kök och vardagsrum.

Familiens behov ökar — ett extra sovrum skapas: A2 eller B2.

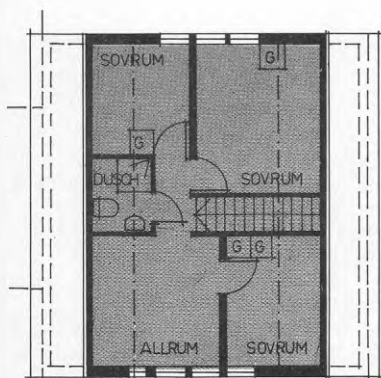

Öppen planlösning B1 utan väggar och dörrar mellan entrékök och vardagsrum.

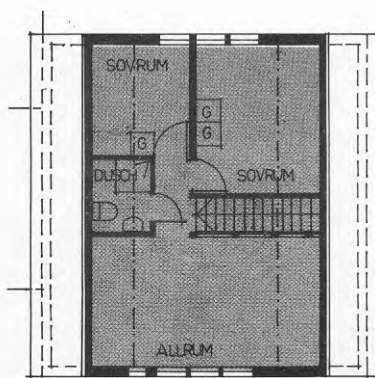

UTBYGGNADSNALTERNATIV

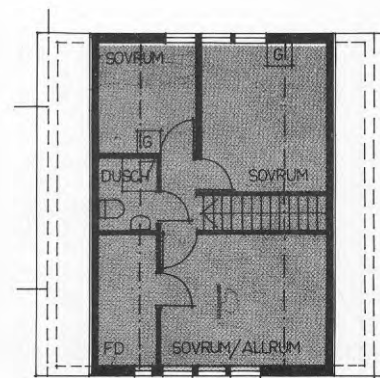
Tre alternativ för vindsinredning. Rätt till smärre ändringar.

VINDSPÅN "NORMAL"

VINDSPÅN "ÖPPEN"

VINDSPÅN "EFFEKTIV"

ALLMÄNT

Den blivande nya stadsdelen Stenhagen är belägen ca 4 km väster om Uppsala centrum utefter Enköpingsvägen. Totalt skall ca 1 500 lägenheter byggas i stadsdelen.

Den första etappen omfattar 450 lägenheter. Inom denna etapp skall JM Byggnads- och Fastighets AB uppföra 29 bostadsrättshus.

SKOLOR

I områdets norra del finns en tomt för en låg- och mellansta-dieskola.

BARNOMSORG

Barnomsorgsverksamhet (förskolor, fritidshem och barndaghem) kommer att integreras i bostadsområdena.

AKTIVITETSOMRÅDE

Norr om skolområdet finns ett planerat område för lek och idrott.

HANDEL OCH ÖVRIG SERVICE

En centrumbildning med bl a handel planeras i Stenhagens andra utbyggnadsetapp. Vid infarten till Stenhagen finns ett område reserverat för bensinstation som föreslås innehålla livsmedel-service. Nuvarande handel och viss annan service finns i Flogsta.

INFORMATION till blivande boende

VÄXHUSET

som kan förändras och växa med familjen.

Unga småhushåll

Växhuset erbjuder unga nyetablerade hushåll en god bostad till överkomligt pris och låga boendekostnader.

Valfrihet

Växhuset erbjuder fritt val mellan olika planlösningstyper med öppna rumssamband eller avskildhet.

Växande behov

Växhuset kan erbjuda fler rum i takt med en växande familj och ökade resurser.

Experiment

Växhuset har utvecklats i samarbete mellan Bostadsstyrelsen, JM Bygg AB och Uppsala Kommun. Hur familjerna väljer att utnyttja dess möjligheter skall studeras av forskare och ge kunskaper för kommande bostadsplanering.

29 bostadsrätter i Stenhagen

Med början i september 1987 kommer 29 hus att byggas i en grupp i Stenhagen. Husen beräknas bli färdigställda i juni 1988. Du och Din familj får härmed tillfälle att anmäla Ert intresse för dessa bostadsrätter.

Intervjuer och dokumentation

Om Ni bestämmer Er för att köpa en av de erbjudna bostadsrätterna, förväntas Ni ställa upp för en intervju i samband med att Ni väljer planlösning. När Ni bott i huset minst ett halvår, kommer Ni att intervjuas igen och husets möblering att dokumenteras genom uppmätning och fotografering. Intervjuerna och dokumentationen kommer att göras av Örjan Wikforss, arkitekt SAR och professor, samt Ingrid Seeger, arkitekt SAR och fil kand.

Inflyttning i 2 RoK (68 m²)

Välj planlösning!

- A1 Vanlig bostadsplan med väggar och dörrar mellan entré, kök och vardagsrum (skala 1:100).
- B1 Öppen planlösning utan väggar och dörrar mellan entré, kök och vardagsrum (skala 1:100).

Växande behov — ett litet rum till

Ett barn föds, ett litet blir större, en vuxen behöver arbetsrum. En vägg flyttas, en till vägg sätts upp, så att det blir två mindre sovrum på bekostnad av köket, som blir litet mindre. Denna lösning kan också väljas redan vid inflyttning antingen med vanlig eller öppen bostadsplan. A2 och B2 skala 1:200. När vinden inreds, kan man återgå till alternativet med stort kök och ett litet sovrum, om man föredrar detta.

Fler barn — vinden inreds

(4 — 5 RoK, 120 m²)

När bottenvåningen inte längre räcker till för familjens behov, är det dags att inreda vinden med sovrum eller med både sovrum och allrum. Det finns flera alternativa möjligheter att välja mellan. V1, V2, V3 skala 1:200.

Växhuset kan också byggas till i markplanet, så att man kan få ett vardsgrum avskilt från trappan eller ytterligare några sov- eller arbetsrum.

Kostnader

— preliminära och i kostnadsläge juni 87.

För grundutförandet enl A1 eller B1 samt för A2 eller B2 blir insatsen ca 33 000 kronor och månadsavgiften ca 2 700 kr.

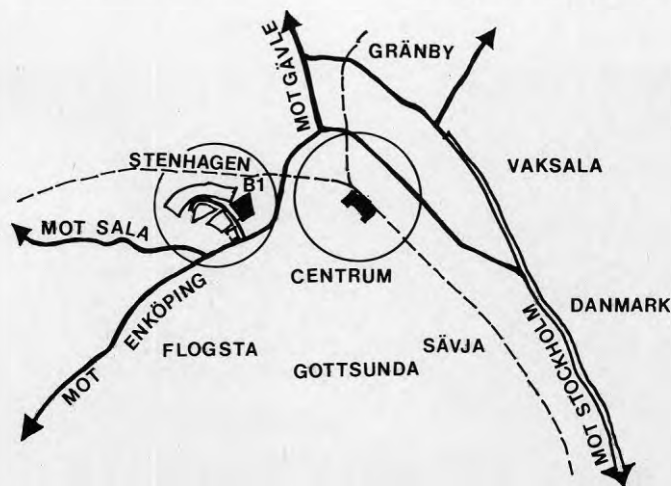
Inredningen av vinden i ett senare skede kan ske med statliga bostadslån och subventioner och kostnaden kan hållas nere genom egna arbetsinsatser.

Väljer man ett alternativ med inredd vind från början, blir insatsen ca 37 000 kronor och månadsavgiften ca 2 900 kronor.

Bostadsrättsförening

Bostadsrättsföreningen är för närvarande under bildande. Föreningen kommer att ha en kommunal representant i styrelsen och en kommunal revisor enligt de regler som gäller för bostadsrättsföreningar som erhåller statlig produktionskostnadsbelåning.

Föreningens stadgar skall ge bostadsrättshavarna möjlighet att förändra sitt hus. Föreningen liksom stadsarkitektkontoret kommer att ha handlingar, som visar de olika förändringsalternativen, varför den enskilda bostadsrättshavarens administrativa arbete i samband med förändringen väsentligt kommer att underlättas.

Uppsala. Orienteringskarta.

JM-KVALITET

Att bygga med JM-kvalitet betyder för oss att bostäder, lokaler och anläggningar byggs så rationellt och så ekonomiskt som möjligt, och att de innehåller sådana kvaliteter att driftkostnaderna blir låga. Här för krävs

bl a val av rätt byggt teknik för varje projekt, energisnål projektering, omsorgsfullt materialval och effektiv byggledning.

Inom JM anpassar vi nya produkter och tjänster efter marknadens behov. Detta förutsätter

insikter i samhällsekonomi, bygglagstiftning, skattelagstiftning, sysselsättningspolitik etc.

Tillsammans med skickliga konsulter har vi vunnit åtskilliga tävlingar med egna förslag.

JM BYGGNADS OCH FASTIGHETS AB

Box 27319 102 54 Stockholm

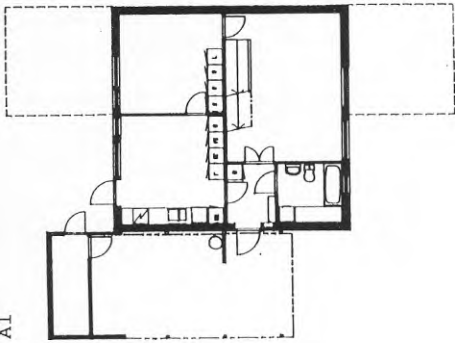
Telefon 08-782 87 00 Telex 19115 JM BYGG S

Regionkontor: Stockholm, Göteborg, Lund, Luleå, Uppsala, Oslo, Bryssel, Lissabon, Atlanta

De boendes kommentarer till sina val i etapp två

Nedan visas de olika planalternativen tillsammans med de kommentarer som hushållen gjort.

A1

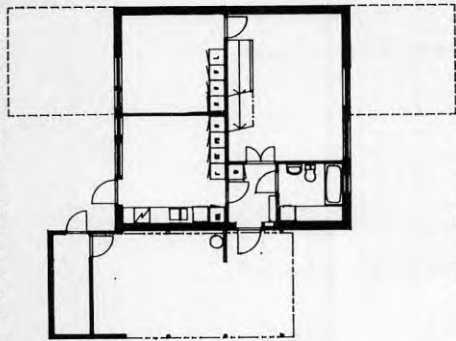
14 hushåll hade valt denna lösning.13 hade lämnat kommentarer:

- o Vi vill kunna stänga till för matos mm. trappans placering är idiotisk - att behöva gå genom vardagsrummet!
- o Vi tänkte först ta öppen plan men kompisar har öppet och det blir mycket matos bland annat. Vi kan ju ta bort dörrarna till vardagsrummet och få öppet på så sätt. Fördelen med den öppna planen är att det blir luftigare. Om vi bara hade tagit bottenvåningen hade vi nog valt ändå öppet. Fördel att man kan stänga mellan kök och resten och lägenheten. Men om vi inte hade barn skulle vi kanske ha valt öppet. Det skulle kunna vara skönt med ett extra rum på bottenvåningen men A2 ger för små rum. Tänkte först ta B1 men ändå stänga mellan vardagsrum och kök. Man vill ju kunna stänga till vardagsrummet för barnen. Vi vill ha stort kök så vi flyttar kanske väggen mellan kök och sovrum senare. Vi kommer att lyfta bort dörren mellan kök och hall.
- o Med den här lösningen kan man själv välja att ha dörrarna kvar eller att ta bort dem. Vi ser det som en risk att vardagsrummet inte blir använt. Man kommer att sitta i allrummet (har valt V3). Egentligen skulle vi ha valt öppen plan för att vardagsrummet skulle bli mer använt. Men så hörde vi om problem med matos och sånt. Och dessutom kommer vi nog att ha dagbarn och då är det skönt att kunna stänga till vardagsrummet. Stort kök. Bra att kunna stänga dörrar.
- o Eventuellt vill vi ha öppet hall/vardagsrum

men då kan vi ju lyfta bort dörrarna själva.

- Det är bra att hallen är avgränsad. Man (=barnen) drar in så mycket grus annars. Det är i och för sig spännande med öppen lösning men på bilden i broschyren ser det så fullt ut med garderoberna i vardagsrummet!
- Vi vill ha dörrar att stänga för matos och ljud. Vi valde först att flytta väggen mot sovrummet för att få ett riktigt stort kök men ändrade tillbaka. Sovrummet innanför köket blir så opraktiskt annars.
- Det var ett lätt val. Vi vill ha dörrar. Bor nu utan dörr till köket och det är inte bra. En stor nackdel är trappans placering i vardagsrummet.
- Hallen är för liten. Dörrslagningen till köket är dum - skjutdörr hade varit bättre. Dörr vardagsrum sovrum är onödig - det blir för mycket spring. Vad gäller de andra lösningarna är B1 inte alls bra. B2 har egentligen en bättre hall än den vi valt, dörren till köket sitter bättre.
- Bra planlösning överhuvudtaget. B1 inte att tänka på - fullt med garderober i vardagsrummet som på bilden.
- Funderade lite på öppen plan men bättre med städskåp i köket. Dörrar kan man ju alltid ta bort.
- Ordentligt kök. Bra att kunna stänga till om matos och buller. Bra att få ha vardagsrummet i fred för barnen. Men det finns också fördelar med B1, den är öppen och ljus.
- Bra att ha dörrarna. Man kan ta bort dem om man vill. En fördel med B1 är att man har en öppning mellan vardagsrum och kök - men å andra sidan får man färre hela väggar på det sättet.
- Stort kök. Bra att kunna stänga till köket. En liten nackdel är dörren mellan vardagsrum och sovrum. En anledning till att vi inte valde den öppna planen är att det blir så mycket rundspringning för barnen - och att det är svårare att möblera den.

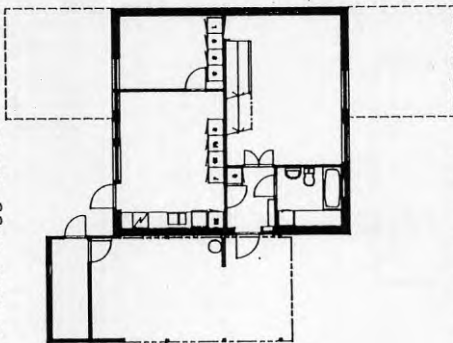
A1 utan dörr mellan kök och sovrum.

Ett hushåll hade valt denna lösning.

- Vi vill ha ett stort sovrum på nedre planet och dörrar att stänga till köket mot ljud och os. Bra med fönster i badrummet och trevligt med ett kvadratisk kök.

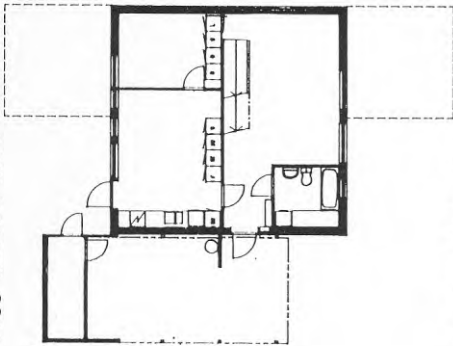
A1 med vägg mellan kök och sovrum flyttad.

Kommentarer från de 3 hushåll som valt denna lösning:

- Vi har aldrig varit trakterad av öppna lösningar. Vill ha så stort kök som möjligt och kunna stänga till det.
- Vi vill ha en tydlig hall. Dörr mellan sovrum och vardagsrum tyckte vi var onödigt.
- Skönt att få stort kök.

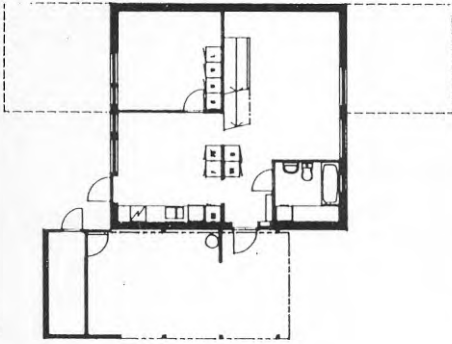
A1 med väggen flyttat mellan kök och sovrum och vägg mellan hall och vardagsrum borttagen.

Ett hushåll. Kommentarer:

- o Vi utgick från grundplanen och försökte se hur vi ville ha det och till slut kom vi fram till den här lösningen.

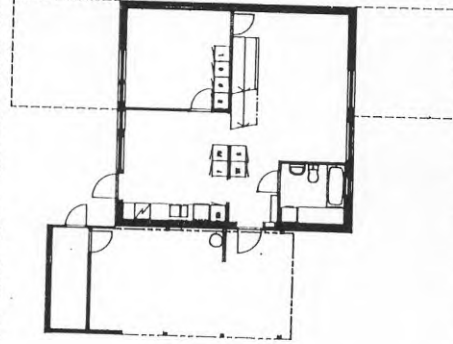
B1

Tre hushåll. Kommentarer:

- o Valet var lätt. Vi vill ha öppna ytor.
- o Inte så många dörrar i hallen som i A1. Här kan utnyttja vända millimeter. Och det blir ljusare. Eventuellt kunde det vara vägg mellan köket och vardagsrummet.
- o Svårt val. Men B1 luftigare än A1. Ser större ut på något sätt. Och det är nog lättare att sätta upp en vägg än att ta ner en. Garderoberna borde vara lösa. En fördel med A1 är att städskåpet står i köket.

B1 med dörr mellan sovrum och vardagsrum.

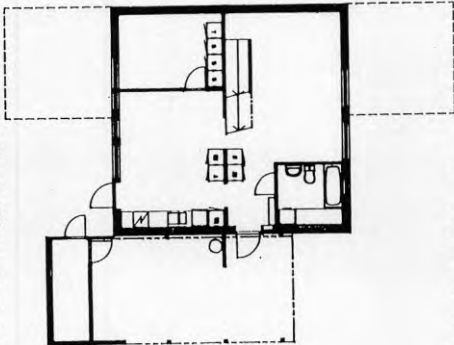
Två hushåll. Kommentarer:

- o Bra storlek på köket och sovrummet som ska bli arbetsrum. Bra att det finns möjlighet att springa runt: "Det var ju det bästa man

visste när man var barn. Det vill vi inte missunna våra barn."
 Vardagsrummet kunde få vara större. Skulle gärna ha skjutdörrar till köket för att kunna stänga till ibland (endast kvinnan).

- o Vi såg direkt att vi ville ha den öppna planen. Mina föräldrar (mannen) har byggt om i sitt hus och fått öppet och det känns så rymligt. Stort kök blir skönt - har bott med ett jättelit så länge. Garderoberna borde vara flyttbara. Med A1 finns en fördel - hallen är tydligt avgränsad.

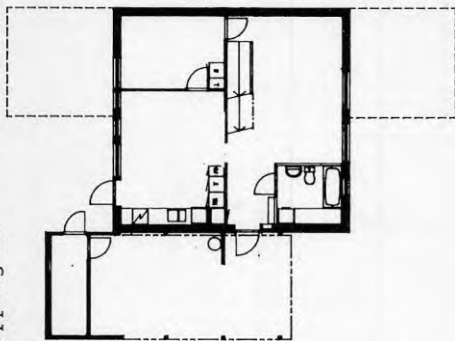
B1 med väggen mellan sovrum och kök flyttad.

Ett hushåll. Kommentrar:

- o Lätt val. Ville ha så stort kök och så lite dörrar som möjligt.

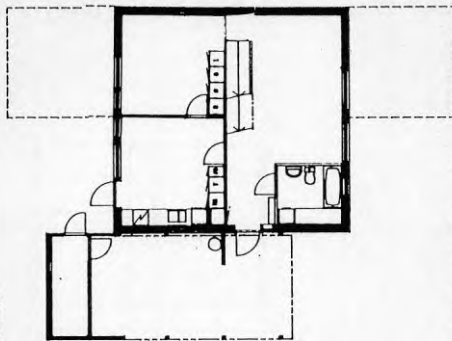
B2 med vägg mellan litet sovrum och kök borttagen och dörr mellan kök och kvarvarande sovrum upptagen.

Ett hushåll. Kommentrar

- o Vill ha så öppet som möjligt och ett stort kök.

B2 med stort sovrum och dörr insatt mellan hall och kök. Ingen dörr mellan sovrum och vardagsrum.

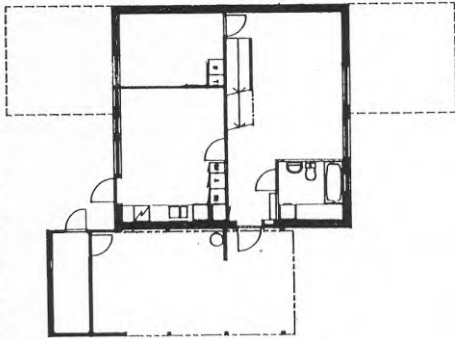

Ett hushåll. Kommentrar:

- o Vill ha stort kök och vill kunna stänga till det för matos mm. Men vi vill inte ha massor med dörrar som plottrar bort utrymmet. Vi vill nog ändå sätta upp en lite: spalje vid hörnet av badrummet mot

vardagsrummet för att markera gränsen mellan hall och vardagsrum.

B2 med väggen mellan litet sovrum och kök borttagen och dörr insatt mellan kök och hall.

Två hushåll. Kommentarer:

- o Hallen blir bättre här än i något av de andra alternativen. Vi vill ha riktigt stort kök.
- o Öppet och ljust och en hall med plats för spegel tex. BI blir ändå ljusare men där är hallen alltför dålig. Vill ha ett stort kök.

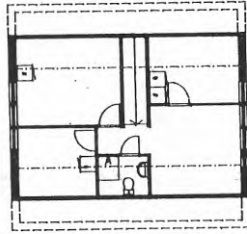
7.4 Val av vindsvåning och kommentarer om denna.

Kommentarerna om vindsvåningen är inte så utförliga som för bottenvåningen. Nedan visas de olika vindsalternativen tillsammans med de kommentarer som gjorts om valet.

Hushållen tillfrågades om hur de tänkt sig använda rummen och de flesta har detta ganska klart för sig. I nästa etapp kommer en jämförelse att göras med hur det faktiskt blir.

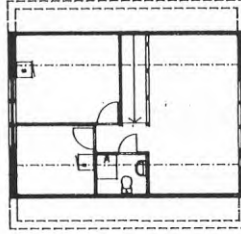
20 hushåll har valt alternativ med frd/ klädkammare, dvs V3. Av dessa har 4 valt att kombinera denna lösning med V2:s spalje mot trappan.

V1

Tre hushåll har valt denna plan. Ett av dessa gjorde det för att "vi vill ha så många rum som möjligt".

V2

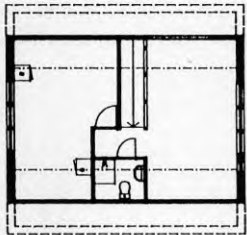

Fyra hushåll har valt denna plan som innehåller två sovrum och ett allrum med spalje mot trappan.

Två har kommenterat:

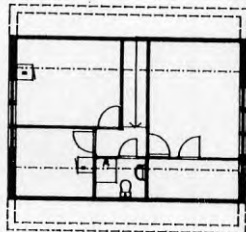
- o Om vi blir flera gör vi ett sovrum till på övervåningen.
- o Ev vill vi inreda garderober i allrummet

V2 med väggen borttagen mellan de två sovrummen önskas av ett hushåll.

- o Vi tycker om stora sovrum. Men vi vill nog ha vägg och dörr i stället för spalje.

V3

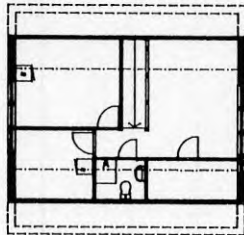

16 hushåll har valt denna variant och fyra den variant som visas nedan. Så gott som samtliga påpekar att valet avgjordes av att det finns en klädkammare.

- 10 stycken har kommenterat:
 - o Ev vill vi göra två sovrum av allrummet och klädkammaren i framtiden.
 - o Vi valde V2 först men vi behöver klädkammaren.
 - o Vi har haft massor av idéer om hur man skulle kunna göra om men utrymmet är ju mycket begränsat.
 - o Minsta rummet är för litet egentligen.
 - o Ett mycket naturligt val. Behöver ju klädkammare. Garderoben i mellansovrummet dumt placerad.
 - o Vaide den här för klädkammaren. Mellansovrummet borde vara större.
 - o Vi skulle vilja ha möjlighet att ha badkarret på övervåningen.
 - o Detta enda möjligheten! Klädkammaren!
 - o Tänkte först ta V2 men föräldrarna sa ta V3 - man behöver klädkammare. Vi har inte bestämt oss för hur vi skall använda rummen

- o men vi ska ha ett syrum, ett arbetsbord och en dattavla.
- o Jag skulle nog också vilja ha en spalje som i V2 men då blir rummet inte användbart som sovrum.
- o Jag skulle vilja flytta ut väggarna under snedtaket och på så sätt få lite större golvyta.

V3 med spalje mot trappan har valts av fyra hushåll. Ingen speciell kommentar.

Brev till de boende inför etapp tre

Till alla Er som bor i "Växhusen" i Stenhagen.

För drygt ett år sedan fick jag förmånen att träffa vart och ett av hushållen och ta del av Era förväntningar inför flytten. Jag bad då också att få återkomma när Ni bott i huset en tid. Därför hör jag av mig nu.

Jag har tänkt försöka göra besöken hos Er under oktober månad. I början av oktober får Ni ett nytt brev med några frågor som jag vill ställa och en planritning att rita in Era möbler i. I det brevet kommer jag också att föreslå tider när jag skulle vilja besöka Er. Vi kan sedan bestämma exakt tid per telefon.

Jag hoppas att Ni kommer att tycka det blir lika roligt att visa mig Era fina hus som jag tycker det ska bli att få se dem.

Med vänlig hälsning

Ingrid
Ingrid Seeger

Hej igen!

Här kommer nu frågorna och planerna, som jag ber Er rita in möblerna i.

Frågorna finns på ett separat frågeformulär. Jag har skrivit dem i Du-form men vänder mig givetvis till alla i familjen. Ni behöver inte sända in formuläret till mig. Jag har i stället tänkt att vi tillsammans kompletterar svaren när vi träffas.

Alla namn kommer att tas bort när jag gör sammanställning av svaren.

Besöken skulle jag vilja göra under veckorna 43, 44 och 45 dvs fr o m måndagen 23 oktober t o m fredagen 10 november. Jag gör upp ett schema och vore tacksam om Ni ville ringa mig och boka tid:

telefon 10 00 90

Om möjligt vill jag göra besöken på eftermiddagarna men även kvällstid går om det passar Er bättre. Besöken kommer att ta ca en timme i anspråk och jag kan göra högst tre per dag. Vid besöket går vi tillsammans igenom frågorna och svaren och tittar igenom möbleringsritningen. Dessutom vill jag gärna fotografera möbleringen.

Möbleringsritningarna är inte svåra att göra. Planerna är försedda med ett rutnät där varje ruta motsvarar 10 cm. Det gör det lättare att rita in möblerna så att mätten stämmer. Mät dom stora möblerna: soffan, bordet, bokhyllorna, sängarna och liknande och rita in dem. Mät hur långa och breda de är. Hur höga de är behöver inte mätas. Det syns ändå inte på planritningen. Rita sedan in andra, mindre möbler och andra pryglar. Tycker Ni att det verkar svårt hjälps vi åt när jag kommer på besök. Det behöver inte vara snyggt ritat men mätten ska helst stämma något så när. Jag ritat rent i datorn sen.

Hälsningar
Wikforss Arkitektkontor AB

Ingrid
Ingrid Seeger

FRÅGEFORMULÄR.

Till de boende i Växhusen i Stenhagen i Uppsala

Frågor om bostaden.

1. Motsvarar bostaden de förväntningar Du hade när Du flyttade hit?

.....
.....
.....

2. Vad är det bästa med bostaden?

.....
.....
.....
.....

3. Har Du funnit några nackdelar med huset? Vilka i så fall?

.....
.....
.....
.....

4. Saknar Du något i huset? Vad i så fall?

.....
.....
.....
.....

5. Vad skulle Du vilja ändra på? Du kanske redan har ändrat på något? Tala i så fall om det och rita in det på planen.

.....
.....
.....
.....

6. Har Du haft tillfälle att se någon annan planlösning hos någon granne? I så fall har Du säkert gjort en jämförelse med Din egen bostad:

Vilka fördelar har Din planlösning på bottenvåningen jämfört med andra lösningar?

.....
.....
.....
.....

Vilka fördelar har Din planlösning på vindsvåningen jämfört med andra lösningar?

.....
.....
.....
.....

Vilka nackdelar har Din planlösning på bottenvåningen jämfört med andra lösningar?

.....
.....
.....
.....

Vilka nackdelar har Din planlösning på vindsvåningen jämfört med andra lösningar?

.....
.....
.....
.....

7. Har Du fått plats med de möbler Du behöver? Saknar Du plats för något? Vad i så fall?

.....
.....
.....
.....

Är Du nöjd med möbleringen?

.....
.....
.....
.....

8. Finns det tillräckligt med garderober?

.....
.....
.....
.....

Finns det tillräckligt med köksskåp?

.....
.....
.....
.....

Finns det tillräckligt med annat förrådsutrymme?

.....
.....
.....
.....

R15:1991

ISBN 91-540-5306-4

Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

Art.nr: 6811015

Abonnemangsgrupp:
Y. Byggnadsfunktion

Distribution:
Svensk Byggtjänst
171 88 Solna

Cirkapris: 60 kr exkl moms